

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi
Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies

Başvuru | Submitted 28.05.2025
Revizyon Talebi | Revision Requested 25.09.2025
Son Revizyon | Last Revision Received 19.10.2025
Kabul | Accepted 30.10.2025

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Beur Yazınında Değişen Toplumsal Söylem ve Kimlik: Faïza Guène'nin *Kiffe Kiffe Demain*'de Çatışma ve Ekin(siz)leşme Okuması

Changing Social Discourse and Identity in Beur's Literature: Reading Conflict and Acculturation in Faïza Guène's *Kiffe Kiffe Demain*

Ali Tilbe¹ & Yusuf Topaloğlu²

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Öz

Guène'nin *Kiffe Kiffe Demain* (2004) adlı anlatısı, çağdaş Frankofon yazınında yörekent gençliğinin temsil biçimlerini inceleyen önemli bir yapıttır. Bu çalışma, anlatının yapısı ve dilsel tutumları aracılığıyla, toplumsal dışlanmıslık, ekinel iyelik ve kimlik oluşumu gibi izlekleri çatışma ve ekin(siz)leşme yöntemliliği bağlamında çözümlemeyi amaçlamaktadır. Yapıtta başkişi Doria adlı genç kızın bakış açısından, göçer bir Fransız olarak Paris'in yörekentlerinde yaşadığı deneyimler gülünçlü ve acıklı bir biçimle öykülenir. Doria'nın iç sesi olarak işlev gören günlük anlatısı, okura yalnızca kişisel bir öykü sunmakla kalmaz; aynı zamanda bir kuşağın toplumsal-ekinsel sıkışmışlığına ve direniş biçimlerine tanıklık etme olanağı sağlar. Anlatı boyunca kullanılan *Yörekent Gençlik Dili* (fr. *parler jeune des cités*) olarak adlandırılan argo söylem, dilin sıradan bir iletişim aracı olmanın ötesine geçerek, gençlerin toplumsal gerçeklikleriyle kurdukları ilişkiyi, eleştiri biçimlerini ve kimliksel iyeliklerini imler. Yörekent argosunun ve çok dilli yapının giderek anlatıda daha çok yer bulması, kimlik savaşımını dile getirmenin yanı sıra, Fransa'daki Mağripli gençlerin ekinel çoğulluk içinde konumlanma biçimlerini açığa çıkarır. Öykü, aynı zamanda kadın öznenin güçlenme sürecine ve toplumsal dayanıklılığına ilişkin izlekler sunarak, yalnızca gençliğin değil, etnik ve cinsiyet temelli ötekileştirmenin yazınsal sunumuna katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda *Kiffe Kiffe Demain*, kişiselden toplumsala, dilin kimliklerle kurduğu ilişkileri sorunsallaştıran ve çağdaş Fransız yazınında yörekent temsiline ilişkin önemli bir katkı sunan bir anlatı olarak değerlendirilebilir.

Abstract

Guène's narrative, *Kiffe Kiffe Demain* (2004), is an important work that examines the representation of urban youth in contemporary Francophone literature. Through the structure and linguistic attitudes of the narrative, this study aims to analyse the themes of social exclusion, cultural appropriation and identity formation in the context of the methodology of conflict and acculturation. Doria, a 15-year-old immigrant of Moroccan descent, recounts her experiences in the suburbs of Paris in a comic and pathetic style. Doria's diary narrative, which functions as her inner voice, presents the reader with a personal story and witnesses the social-ecological entrapment and forms of resistance of a generation. The slang discourse used throughout the narrative, referred to as *the Language of the Local Youth* (fr. *parler jeune des cités*), goes beyond being an ordinary means of communication and signifies the relationship that young people establish with their social reality, their forms of criticism and their possession of identity. The increasing use of local slang and multilingual structure in the narrative expresses the struggle for identity and reveals how the Morian youth in France are positioned within the cultural plurality. The story also

Atıf | Citation: Tilbe, A. & Topaloğlu, Y. (2025). Beur Yazınında Değişen Toplumsal Söylem ve Kimlik: Faïza Guène'nin *Kiffe Kiffe Demain*'de Çatışma ve Ekin(siz)leşme Okuması. *Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi-Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies*, (2), 453-476. <https://doi.org/10.26650/LITERA2025-1705813>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2025. Tilbe, A. & Topaloğlu, Y.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Yusuf Topaloğlu yusuf.topaloglu@iuc.edu.tr

contributes to the literary representation of youth and ethnic and gender-based marginalisation by presenting themes related to the empowerment process and social resilience of the female subject. *Kiffe Kiffe Demain* can be considered a narrative that problematizes the relationship between language and identities, from the personal to the social, and makes an important contribution to the representation of the local area in contemporary French literature.

Anahtar Kelimeler Faïza Guène • Yörekent Yazını • Verlan Dili ve kimlik • Toplumsal dışlanma • Gençlik söylemi

Keywords Faïza Guène • Regional Literature • Verlan and identity • Social exclusion • Youth discourse

Extended Summary

Guène's novel *Kiffe Kiffe Demain* (2004) is considered a threshold text in contemporary Francophone literature, a transitional threshold text between the *Beur* and the Yoruban literature. In this context, the novel not only produces representations that articulate the experiences of individuals of migrant origin but also constructs an alternative, critical and pluralist narrative space against the dominant narrative regimes in French literature. This multilayered narrative, which deals with the identity and social and linguistic experiences of immigrant youth in postcolonial France, embodies both the internal identity conflicts of the *Beur* literature and the forms of collective resistance against structural exclusion in the Banlieue literature. While the novel is narrated from the point of view of the narrator Doria, it creates a new lexical space through the inner voice of a young woman who tries to cope with social exclusion, patriarchal oppression and linguistic otherness after migration. This study examines this text within the framework of Tilbe's (2021) methodology of conflict and acculturation, focusing on the constitutive role of language in identity construction, forms of discursive resistance and the process of subjectification of the female subject.

Formally and thematically diverging from classical *Beur* literature, *Kiffe Kiffe Demain* produces a critical discourse that operationalises humour not only as a narrative technique but also as a means of resistance. In her narrative, Guène uses marginal linguistic forms such as Verlan (inverted French), multilingualism and interlangue to represent the lower-class immigrant youth who are unable to be heard in the public sphere. In this sense, the novel is not only a narrative of individual growth but also a collective memory of resistance in which repressed memories and social anger are given voice. The ironic, sharp-tongued and often sarcastic inner voice of the protagonist Doria dramatises the state of being "neither here nor there" experienced by second-generation immigrant youth in France, revealing that this state is coded culturally and class-wise. Doria's identity tension is not only a question of not being French or not being able to remain a Maghrebian; it is also a struggle to exist in a space of inequality reinforced by the limited opportunities offered by low-income suburban life, institutional guidance and exclusionary discourses.

In this context, the Verlan language is not only a slang developed by young people within their own in-group; it is also a discursive deviation directed against the dominant French culture. As Tilbe & Topaloğlu (2020) note, such linguistic structures shape not only communication but also the construction of belonging. Verlan creates a kind of contre-discours by deliberately inverting conventional French. Doria's preference for this language is a realistic narrative strategy, a symbolic practice of subjectivation. By revealing language as an ideological and class tool, Guène shows how, through Doria, the marginal subject transforms language and claims visibility through this transformation. In this respect, the narrative can also be related to Pierre Bourdieu's concept of linguistic capital: Doria's discourse, which is excluded from "legitimate language," also exhibits a linguistic agency that questions the norms of this legitimacy.

Moreover, the novel proves that language functions not only as an inherent element of the narrative but also as a determining tool of social positioning. The use of Arabic idioms embedded in French, street slang and Verlan together creates a living, moving, plural narrative plane that is not embedded in the text. While this multilingualism represents the identity gap and cultural permeability experienced by immigrant youth in French society, it also constitutes a resistant linguistic politics. Doria's narrative is both free from the aesthetic burden of conventional French and contains a structural distance from the norms centralised by the dominant French culture. In this context, *Kiffe Kiffe Demain* is not only a novel but also a literary counter-expression that shows that linguistic subjectivity can be established as a political space by moving from the margins to the center.

At the theoretical level, this study is based on the methodology of conflict and acculturation developed by Tilbe (2021). This model offers the possibility to evaluate migrant experiences not only as processes of geographical displacement

or cultural adaptation but also in the context of structural conflicts shaped by a multi-layered security-insecurity axis. Tilbe's approach analyzes migration narratives around oppositions such as individual-society, identity-harmony, centre-periphery, and systematically reveals the relationship between micro-level subjective experiences and macro-level social structures.

In this framework, the background conditions faced by Doria, the protagonist of *Kiffe Kiffe Demain*, and her mother Yasmina, for example, economic deprivation, linguistic limitation, patriarchal oppression and institutional exclusion, should be read not only at the individual level but also in relation to systemic structures of (un)security. In particular, the fictionalization of her mother Yasmina as a woman who does not speak French, who works alone and assumes family responsibilities in the absence of her father, and Doria's feeling of exclusion at school, in the social environment and in the guidance systems reveal this axis of insecurity in the form of both incremental and symbolic violence.

In analyzing this structure, Sirkeci's (2009, 2012) micro, meso-, and macro-level conflict model offers a complementary theoretical apparatus. According to Sirkeci, migration and adaptation processes are shaped based on the perception of insecurity experienced by the individual. Individual fears and vulnerabilities at the micro level, family dynamics and generational conflicts at the meso level, and the state's attitude towards migrants, racism and structural discrimination at the macro level are decisive. Throughout the narrative, Doria's generation gap with her mother, her experience of fatherlessness and her insecure relationship with public institutions textualize the axis of conflict at these three levels. In this respect, Doria's identity oscillation is not only a personal quest but also a fragile state of equilibrium created by multiple threat perceptions.

The *Kiffe Kiffe Demain* narrative is open to theoretical analysis through Tilbe's conflict-centred migration methodology. The narrative embodies both the search for security after migration and the struggles for identity ownership through the narrative characters; when evaluated together with Sirkeci's multi-level conflict model and Berry's acculturation strategies, it reflects not only an individual but also a social, cultural and discursive transformation process. Doria's existence can be read as a literary representation of the resistant, fragmented but continuous identity strategies developed by immigrant youth in the face of multiple forms of oppression.

Lucien Goldmann's model of structural sociological analysis also gives the narrative a historical and class context. Doria's limited sphere of aspiration is reinforced by the directive approaches of the French education system. The fact that guidance counsellors systematically steer her towards low-profile professions shows the extent to which class inequalities are institutionalised. In this context, the narrative makes visible how not only the individual but also the collective demands of migrant youth are suppressed.

The formal structure of the narrative is composed of short chapters, leaning on the rhythm of daily life. This structural choice coincides with the stasis and cyclicity of local life. The cyclical cycles reinforce the feeling that "tomorrow is no different from yesterday." This sense of impasse is transformed into a linguistic irony in the phrase "Kiffe Kiffe Demain" in the title of the narrative. Recursive structures and flashbacks facilitate access to the inner world of the narrators and reveal the fragile nature of memory.

The neighbourhood where Doria lives is both a spatial projection of social exclusion and an area of relative security. It is a geographically remote, politically irrelevant, and culturally marginalized space from central France. However, it is also the site of Doria's forms of belonging through friendship, solidarity and language. Sirkeci's concept of the "space of relative security" is used to analyze these contradictory structures: The space is insecure, yet familiar; exclusionary, yet embraced.

The female characters in the narrative, especially Doria and Yasmina, are subjects who develop resistance despite the oppression of the patriarchal structure. Yasmina's gaining economic independence and Doria's developing linguistic autonomy point to the transformation process of the postcolonial subject. In this respect, the narrative can be read within an ethnic or class and a feminist framework. Instead of patriarchal violence or dramatic victimisation, the female characters' subjectivization processes are constructed on the axis of everyday resistance, humor and patience.

As a result, *Kiffe Kiffe Demain* has a unique place in contemporary French literature, not only in the context of Beur or the literature of the region but also in the wider universe of postcolonial narratives. Guène's linguistic and structural choices are interwoven with narrative strategies developed against the marginalisation of immigrant youth. The narrative includes conflict, exclusion and identity struggle, forms of resistance woven through everyday humour, linguistic creativity and the power of social observation. Language here is not only a tool but also a site of

subjectivation, appropriation and resistance. Guène's text should therefore be considered not only as a literary work but also as a discursive intervention.

Giriş

Fransa'da 1980'li yıllarda ortaya çıkan *Beur yazını*, Kuzey Afrika kökenli göçer gençlerin kimlik, dil ve toplumsal iyelik sorunlarını yazınsal düzlemde görünür kılan özgün bir yazınsal gelenek olarak öne çıkar. Bu yazınsal eğilim, yalnızca göçerlerin yaşantılarına odaklanan temsiller üretmekle kalmaz; aynı zamanda Fransız yazınında egemen söylemle çatışan, almaşık bir anlatı uzamı yaratır. Guène'nin *Kiffe Kiffe Demain* (2004) adlı anlatısı, bu bağlamda Beur yazını ile sonrasında gelişen *Yörekent* (fr. banlieue) yazınının biçimsel ve izleksel dönüşümünü temsil eden bir eşik metin niteliğindedir. Anlatı, Paris'in toplumsal ve artırımsal olarak yoksul yörekentlerinden birinde yaşayan Doria'nın günlüklerinden devinimle göç, yoksulluk, cinsiyet rolleri, dilsel kimlik ve toplumsal dışlanma gibi çok boyutlu soruları gülmeceli ve eleştirel bir biçimle açılar.

Anlatının merkezinde yer alan anlatı başkışısı Doria, bireysel anlatımıyla bir kuşağın sessizliğini bozan bir özneye dönüşür. Onun gözünden aktarılan olaylar, yalnızca bireysel bir ergenlik anlatısına değil aynı zamanda sömürge sonrası Fransa'da göçer gençliğin deneyimlediği dizgesel dışlanmaya, kimlik çatışmalarına ve toplumsal direnç biçimlerine ilişkin çok boyutlu bir tanıklık sunar. Özellikle kadın anlatı kişilerinin temsili, anlatının dişil eleştirel okumalara da açık bir boyut sunduğunu gösterir. Doria ve annesi Yasmina'nın yaşamları, ataerkil yapılar ve artırımsal kırılğanlıklar karşısında geliştirilen gündelik direniş edimleri aracılığıyla bireysel özneleşme süreçlerini ve kuşaklar arası kimlik etkileşim ve değişimlerini görünür kılar.

Sonuç olarak bu çalışma, *Kiffe Kiffe Demain* anlatısında özellikle *Verlan*, *çok dillilik* ve *aradil* (fr. interlanguage) gibi dilsel tutumların kimlik oluşumu ve toplumsal iyelik süreçlerindeki belirleyici işlevlerini çatışma ve ekin(siz)leşme yöntembilimi çerçevesinde çözümlemeyi erek edinmektedir. Anlatının dilsel yapısı, özellikle *Verlan* (ters sözcük) gibi altekinsel boyut dilce biçimlerinin yoğun kullanımı, yalnızca bir anlatım uygulayımı değil, aynı zamanda alt sınıfların ve ötekileştirilmiş kimliklerin dilsel temsili açısından siyasal bir tercihtir. Guène, ölçünlü Fransızcanın yapısını bilinçli biçimde bozan bu karma anlatım biçimiyle toplumsal bir konumlandırma yaparak yazınsal yasallık sınırlarını yeniden çizer.

Beur Yazını ve Yörekent Yazını

Beur yazını, 1980'lerden başlayarak Fransa'da doğmuş veya çocuk yaşta göç etmiş Mağrip kökenli genç kuşakların kimlik, dil ve iyelik sorunlarını işledikleri çok boyutlu bir yazınsal yönelimdir. *Beur* terimi, Fransızca *arabe* sözcüğünün *Verlan dilinde* terslenmesinden türemiş olup, yalnızca dilsel bir oyun değil, aynı zamanda egemen söylemin yapısal terslenmesidir (Goudailler, 2002; Mathieu, 2008; Tilbe & Topaloğlu, 2020). Bu yazın, kökleşik göçer anlatılarından farklı olarak bireysel sarsıntılarla sınırlı kalmaz; ekinsele aradalık, dilsel melezlik ve toplumsal dışlanma gibi yapısal sorunlara odaklanır.

Beur yazınının ayırt edici özelliği, ölçünlü Fransızcanın bilinçli olarak yapısını bozan çokdilli ve kaba bir söylem olmasıdır. Bu dillerarasılık biçimsel bir fark ve ötekileştirmeye karşı bir *varlık savaşı* olarak okunmalıdır (Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 336). Bu yazınsal eğilim 2005'ten sonra yerini *Yörekent Yazını* (fr. littérature des cités) olarak adlandırılan toplumsal ve siyasal bir söyleme bırakmıştır. Bu metinlerde kimlik bunalımı yerini, polis şiddeti, uzamsal dışlanma ve yapısal ırkçılığa karşı açık bir toplumsal direnişe bırakır (Hargreaves, 2014b; Tilbe & Topaloğlu, 2020). Guène, Ferrudja Kessas, Rachid Djaidani ve Soraya Nini gibi yazarlar, bu dönüşümün öncülerindendir.

Bu evrim, bir kopuş değil, tersine göçer anlatılarının siyasal ve güzel duyusal olgunlaşmasının bir sonucudur denilebilir (Tilbe ve Topaloğlu, 2020, s. 340). Beur yazını bireyin iç çatışmalarına odaklanırken, *Yörekent Yazını* daha çok toplumsal eşitsizlikleri ele alır. Guène bu geçişin önemli romancılarından biri olarak yalnızca Mağrip kökenli gençleri değil, farklı kökenden toplulukları da kapsayan bir adaletsizlik anlatısı üretmiştir (Goudailler, 2002; Cello, 2011; Hargreaves, 2014b; Debov, 2015).

Verlan Dili

Verlan, Fransızcada sözcüklerin hecelerinin ters çevrilmesiyle oluşturulan, özellikle yörekent gençleri arasında gelişmiş bir kaba dil biçimidir. Verlan terimi, *l'envers* (ters) sözcüğünün kendisinden türemiştir. Bu yapı, yalnızca sessel bir oyun değil, aynı zamanda Beur ve *Yörekent Yazını*nda ekinel iyeliği, dışlanmayı ve dilsel direnişi simgeleyen yapısal bir tutumdur (Goudailler, 2002, s. 5; Mathieu, 2008, s. 8; Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 336).

1980'lerden itibaren yörekent gençleri arasında gelişen Verlan, Mağrip kökenli gençlerin kimlik arayışlarında bir *toplumbetim* (fr. sociolecte) olarak belirginleşmiştir. Toplumbetim, bireysel anlatımın ardında yer alan ortaklaşa dilsel söylem kalıplarını ve bu kalıpların iye olduğu sınıfsal, ekinel, kuşaksal ya da etnik konumları temsil eden, düşüngüsel olarak kodlanmış söylem dağarcığıdır (Dinar, 2025, s. 13). Bu dil, egemen iletişimi kopararak anlaşılmanmayı seçer ve böylelikle bağlı olduğu topluluğa özgü simgelerden oluşan bir yapı kurar (Podhorná-Polická, 2006, s. 37). Verlan, Beur yazınında ilk kez Mehdi Charef'in *Le thé au Harem d'Archî Ahmed* (1983) adlı anlatısında ortaya çıkar. Anlatı kişileri, Verlan aracılığıyla Fransız kamusal alanından ayrılarak kendilerine iye bir söylem üretirler (Wis, 1997; Debov, 2015; Tilbe & Topaloğlu, 2024, s. 584). *Fransız gibi konuşamama* olgusu bir eksiklik değil, anlamlı bir farklılık olarak yeniden tanımlanır (Valdman, 2000).

*Yörekent Yazını*yla birlikte Verlan daha dizgesel ve belirgin hale gelir. Verlan yalnızca bir alt söylem değil, anlatının kurucu ögesine dönüşür. Bu dilsel biçim, birinci tekil anlatıcılar aracılığıyla iyelik, öfke ve toplumsal konumu doğrudan temsil eder (Hargreaves, 2014a, s. 145; Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 338).

Verlan, yalnızca kaba bir söylem değil, aynı zamanda kimliksele öfkenin ve toplumsal dışlanmışlığın yazınsal dışavurumudur. Ters çevrilmiş sözcükler ve ölçünlü Fransızcadan uzak anlatım, yörekent gençlerinin kamusal alanla kurduğu gülmeceli ilişkiyi temsil eder ve Verlan'ı düşüngüsel bir taşıyıcı durumuna getirir. Romanda Verlan, gündelik yaşamın farklı bağlamlarında işlevselleşir: örneğin genç kadınlardan söz edilirken *meuf* (fr. femme), polisi küçümsemek için *keuf* (fr. flic), şaşkınlık ya da hayranlık anlatımı olarak *ouf* (fr. fou), eğlence alanlarında *teuf* (fr. fête) ve anneden söz ederken *reum* (fr. mère) sözcükleri kullanılır. Bu sözcükler, yörekent gençlerinin hem Fransız kamusal alanıyla kurduğu gülmeceli ilişkiyi hem de dışlanmışlıklarına karşı geliştirdikleri direniş dilini görünür kılar.

Beur ve Yörekent Anlatılarında Dilin Yazınsal İşlevi

Beur ve *Yörekent Yazını*nda dil, yalnızca bir anlatım aracı değil aynı zamanda anlatının kurucu ögelerinden birisidir. Göçer deneyimi, özellikle Fransızca ile Arapçanın iç içe geçtiği aradil yapısıyla temsil edilirken, bu dilsel melezlik kimlik oluşumunun kırılğan doğasını ve ötekileştirici dil siyasalarına karşı bir direniş görünür kılar (Hargreaves, 2014a, s. 144; Tilbe & Topaloğlu, 2023, s. 929).

Beur anlatılarında Verlan dili, kaba dilce olmasının yanında egemen söylemi ters yüz eden bir yapıbozumcudur (Goudailler, 2002, s. 5; Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 336). Bu yapıbozum, Fransızca konuşmaya bir tepki olmaktan öte, bilinçli bir kimlik tercihi olarak toplumbilimsel bir iyelik ve güzel duyusal direniş biçimidir (Podhorná-Polická, 2006, s. 37).

Yörekent Yazını ise bu çokdilliliği daha köktenci bir düzeye taşır. Verlan, lehçeler ve farklı diller aynı metin içinde iç içe geçer; biçim ve içerik düzeyinde çokdillilik belirginleşir (Tilbe & Topaloğlu, 2020, s. 338–339). Bu anlatı biçimi, yalnızca ekinlerarası geçişleri değil, bastırılmış dillerin görünürlüğüne yazınsal düzlemde yeniden üretir (Debov, 2015).

Sonuç olarak, Beur ve Yörekent anlatılarında dil, kimliksel gerilimlerin ve ekinel konumlanmaların yazınsal düzlemdeki aynasıdır. Verlan, aradil ve çokdillilik bu metinlerin içeriksel ve biçimsel yönünü belirleyen özgün dilsel tutumlardır.

Kuramsal ve Yöntemsel Çerçeve

Yapıt, özellikle yörekentlerde yaşayan Mağripli kadınların deneyimlerini odağına alarak, ırk, cinsiyet ve toplumsal konumlar arasındaki kesişimlerde biçimlenen göçer deneyimini sorgular (Horvath, 2022). Anlatı, kadın kişilerini yalnızca ataerkil baskının edilgen kurbanları olarak değil, eğitim ve kişisel gelişim yoluyla güç kazanan bireyler olarak betimler (Andjani & Rusdiarti, 2019).

Anlatının gülmeceli görünümü, siyasal, toplumsal ve ekinel gerilimleri bir yandan yumuşatırken öte yandan da görünür kılar. Guène'nin bu kullanımı, yalnızca sorunlarla başa çıkma tutumu değil, toplumsal ayrımcılıklara karşı eleştirel bir direniş biçimidir (Baya, 2023). Bu bağlamda dil, ekinel kimlik oluşumunda merkezi rol oynar; Verlan gibi dilsel çeşitlilik yalnızca temsili değil, anlam üretici bir işlev görürken (Stankiewicz, 2022) toplumsal dışlanmışlığa karşı da dayanıklılık biçimi oluşturur.

Bu çalışma, göç yazınına özgü çok boyutlu toplumsal, dilsel ve kimliksel yapıları çözümlemek üzere karma bir eleştirel yöneme başvurmaktadır. Tilbe'nin (2021) geliştirdiği *Göç Yazını Yöntembilim Çizgesinde* görselleştirdiği *Çatışma ve Ekin(siz)leşme Yaklaşımı*, Sirkeci ve Cohen'in *Çatışma ve Göç Kültürü Modeli* ile Goldmann'ın *Yazın Toplumbilimsel Oluşumsal Yapısalılık* inceleme yöntemi, Genette'in *Anlatısal Söylem* ve Berry'nin *Ekinleşme* kuramlarını bütünleştiren alanlararası bir çözümleme yaklaşımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, metne içkin anlatı yapısını ve metne aşkın toplumsal bağlamı çok boyutlu biçimde inceleme olanağı sunmaktadır.

Çatışma ve Ekin(siz)leşme Yöntembilimi

Bu yaklaşım, göç olgusunu yalnızca coğrafi bir devinim değil, aynı zamanda güvenlik kaygılarına dayalı bir toplumsal çatışma süreci olarak ele alır (Sirkeci, 2009, 2012, & Sirkeci ve ark, 2019). Göç kararları, bireylerin yaşadıkları çevrede karşılaştıkları mikro (bireysel), mezo (ailesel) ve makro (toplumsal) düzeylerdeki tehdit algılarına bağlıdır (Sirkeci, 2009; Tilbe, 2021). Bu kuramsal model, *Kiffe Kiffe Demain* anlatısındaki anlatı kişilerinin –özellikle Doria ve annesinin– yaşadığı çatışma ve ekinsizleşme temelli dışlanmışlık, ayrımcılık ve yoksulluk deneyimlerini anlamak için temel bir inceleme çerçevesi sunmaktadır (Tilbe, 2021).

Biçim 1

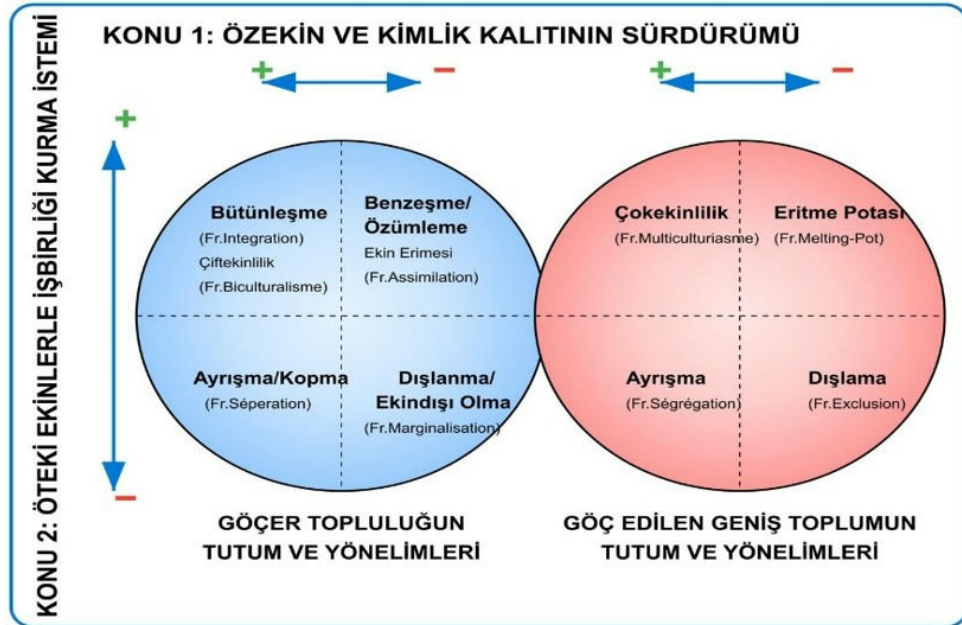
İnsani güven(siz)lik ve çatışma eksenleri (Sirkeci, 2009, s. 7; Sirkeci, 2012, s. 357; Sirkeci ve ark, 2019, s. 208; Tilbe, 2021, s. 17)

Göç süreci yalnızca yer değiştirmeyi değil, aynı zamanda bireylerin yeni bir toplumsal ve ekinel ortamda kendilerini konumlandırma, uyum ve bütünleşme çabalarını da içermektedir. Berry (2005), göçerlerin ev sahibi geniş toplumla olan ekinel ilişkilerini dört temel ulamda değerlendirir: *Bütünleşme* (fr. *intégration*): Kendi kimliğini koruyarak ev sahibi toplumla ilişki kurma. *Benzeşme* (fr. *assimilation*): Kendi kimliğinden vazgeçip ev sahibi toplumun değerlerini benimseme. *Ayrışma* (fr. *séparation*): Ev sahibi toplumla ilişki kurmadan kendi kimliğine kapanma. *Dışlanma* (fr. *marginalisation*): Hem kendi özeğinin hem de ev sahibi toplumdan uzaklaşma.

Biçim 2

Berry'nin Kültürleşme Ulamları (Berry, 2001, s. 618; 2005, s. 704, Tilbe, 2021, s. 20)

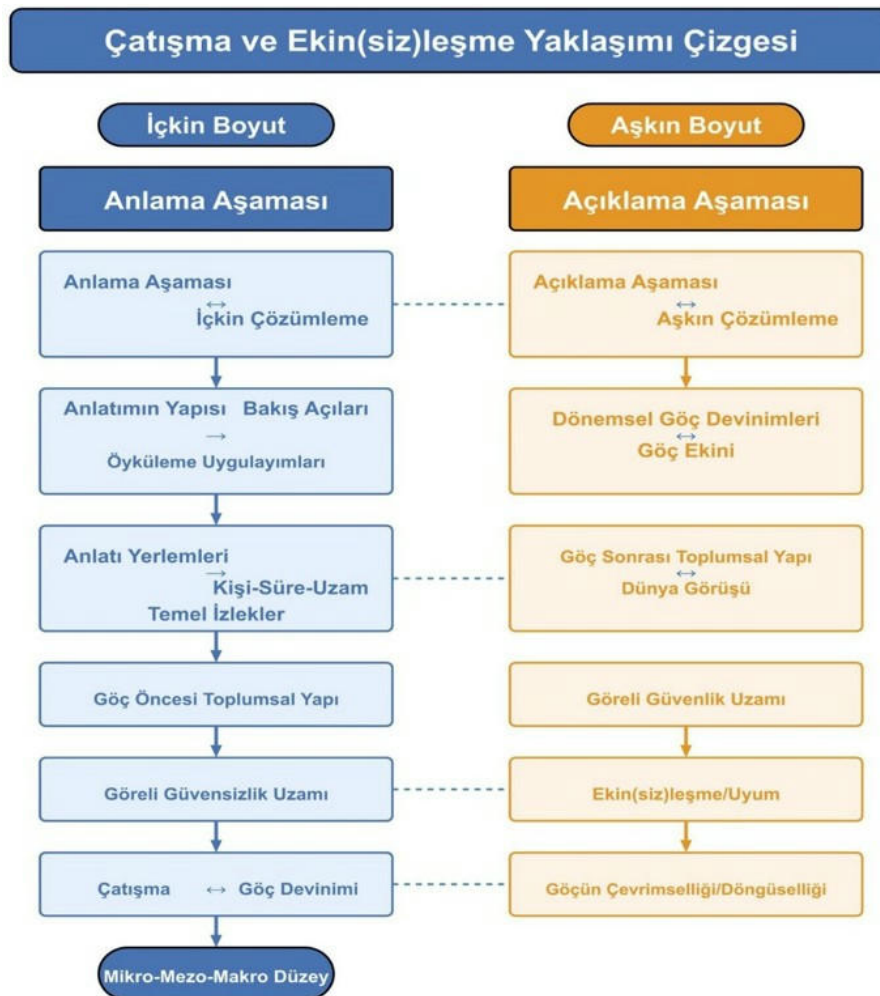

Tilbe'nin geliştirdiği karma yöntembilim, Goldmann'dan esinle iki aşamalı bir çözümleme süreci önermektedir. İlk düzey olan *Anlama Aşaması* (fr. *niveau de compréhension*) yapısal bir yaklaşımla metne içkin olarak gerçekleşmektedir. Bu aşamada, metindeki anlatı yerlemleri ve anlatıma ilişkin uygulamalar incelenerek, yöntembilim temelinde göçer toplumsal yapı ve ilişkilerin özü ile iç tutarlılığı ve temel izlekler çözömlenir. Metne aşkın olan *Açıklama Aşaması*nda (ft. *niveau d'explication*) ise, metinde söz konusu olan

göç olgusu/izleği, yapıtı aşan ve çevreleyen toplumsal, artırımsal ve siyasal bağlanımlar üzerinden güven-sizlik <> güvenlik düzleminde açıklanarak, tutarlı bir eleştirel yaklaşım geliştirilir. Bu bağlamda, göç metinleri yalnızca izleksel çözümlemelerle yetinmek yerine, dizgesel bir eleştirel yaklaşıma ulaşmış olacaktır.

Tablo 1

Göç Yazını Yöntembilim Çizgesi

Kaynak: (Tilbe ve Civelek, 2018, s. 80; Tilbe, 2021, s. 27)

Görüldüğü gibi kökleri Marksçı eytişimsel yöntemeye dayanan bu yaklaşım, anlatının yapısal ve toplumsal düzlemlerini iki aşamalı bir biçimde çözümlemeye olanak tanımaktadır. Anlama Aşaması (yapısalcı yaklaşım), anlatı yerlemleri (kişi, süre, uzam), anlatıcı ve bakış açısı ile dilsel ve söylemsel düzeyler (Verlan, çokdillilik, argo vb.) aracılığıyla anlatının içsel tutarlılığının ve toplumsal yapının değerdendirilmesini kapsar. Açıklama Aşaması (toplumsal-tarihsel boyut) ise, göç sonrası olguları dışsal toplumsal süreçlerle ilişkilendirerek açıklamaktadır.

Bu karma yöntemsel yaklaşım aracılığıyla *Kiffe Kiffe Demain* hem anlatı düzleminde hem de toplumsal bağlamda boyutlu bir biçimde incelenecek, göçer kimliğinin yazındaki temsili çok boyutlu olarak tartışılabilir.

Anlama Aşaması: İçkin Çözümleme

Anlatının Yapısı

2004 yılında *Hachette Littératures* tarafından yayımlanan 189 sayfadan oluşan Guène'in *Kiffe Kiffe Demain* adlı anlatısı, göçer kökenli gençlerin Fransız toplumunda yaşadıkları kimlik arayışı ve toplumsal dışlanma süreçlerini odağa alır. Numaralandırılmış kısa bölümlerden oluşan anlatı, günlük söylem biçimi üzerine kurgulanır; bu yönüyle kökleşik anlatı yapısından farklı, parçalı ve kişisel bir anlatı biçimi sunar.

Başlıkta yer alan *Kiffe Kiffe Demain* anlatımı, Fransız argosundaki *kiffer* (sevmek, hoşlanmak) eylemiyle oluşturulmuş sözcük oyununa dayalıdır. Bu anlatım, “yarın da aynı olacak”, “değişen bir şey yok” anlamlarını taşıırken; aynı zamanda gülmeceli biçimde “yarın güzel olabilir” çağrışımı da yapmaktadır. Böylelikle başlık, anlatıcı Doria'nın umutsuzluğu ile geleceğe ilişkin kırılğan beklentileri arasındaki çelişkiyi yansıtır.

Yanmetinsel bağlamda anlatının kapağında yer alan küçürek kent betimlemesi, genç bir kızın yörekent yaşamını simgelemekte ve anlatının bireysel ve içe dönük doğasına görsel bir gönderme oluşturmaktadır. Yazar romanı, anne ve babasına adar.

Doria'nın iç bakış açısının, öznel anlatım ve dilsel tutumunu odağına alarak günlük yaşamındaki gelişmelerin günlük benzeri notları aracılığıyla öykülediği benöyküsel (fr. homodiégétique) olay örgüsü, süredizimsel bir çizgi izler. Paris'in toplumsal ve artırımsal açıdan güçlük içindeki yörekentlerinde çevrelenen bu kuşatılmış ve eseniksiz uzam bunaltıcı bir gerçekçilikle değil, gülmece ve yergisel biçimde betimlenerek söylemi özgünleştirmektedir.

Guène'in biçemi, kökleşik Beur anlatılarından ayrılarak gülmece ile direnişi iç içe geçiren, özgün bir göçer anlatısı örneği ortaya koymaktadır.

Dilsel Tutumlar ve Kimlik

Guène'in *Kiffe Kiffe Demain* adlı anlatısı, dil ve anlatım bakımından çağdaş Fransız yazını içinde belirgin bir özgünlük taşır. Guène, genç bir göçer kadının iç dünyasını betimlerken gösterişsiz, gülmeceli ve doğrudan bir anlatımı yeğler. Anlatının dili, büyük ölçüde günlük konuşma Fransızcasına dayanır; kaba sokak dili, gençlik söylemi ve Arapça-Fransızca karışımı anlatımlar metinde sıklıkla yer bulur. Bu çokdillilik yalnızca bir gerçeklik aktarımı değil, aynı zamanda dil aracılığıyla kimlik kuruluşuna yönelik bilinçli bir anlatı tutumudur.

Anlatı, birinci tekil kişi öykülemesiyle ve iç konuşmalara dayalı olarak kurgulanmıştır. Anlatı başkışısı Doria'nın, yaşadığı toplumsal zorluklar –göçer kimliği, yoksulluk, ailevi kırılmalar– gülmeceli bir vurguyla öykülenir. Doria'nın dili, yalnızca bireysel bir bakış açısını değil, aynı zamanda bir kuşağın ve sınıfın sesini de imler.

Kiffe Kiffe Demain'de anlatıcı ile okur arasında dolaysız bir ilişki kurulur. Doria'nın iç dünyasından süzülen doğrudan söylemler kişisel yorumlarla örülüdür. Bu biçim, anlatının içtenliğini artırırken, okuyucunun anlatı kişisiyle özdeşleşmesini kolaylaştırır. Guène'in dili bu anlamda hem temsili hem de işlevseldir: genç göçerlerin yaşadığı kimlik çatışmalarını yansıtmanın yanı sıra, onların konuşma biçimini yazınsal düzleme taşıyarak seslerine yazınsal bir yasallık kazandırır.

Guène, anlatı kişilerinin konuşmalarında çokdilli bir yapıyı yeğler. Fransızca içine serpiştirilen Arapça sözcükler ve deyimler, yalnızca kökensel kimliği değil, anlatı kişilerinin içinde bulundukları ekinselel melezliği de yansıtır. Bu dilsel tutum, sömürge sonrası dönemde kurgulanmış bir anlatı içerisinde, göçer bireyin parçalanmış kimliğini ve iyelik savaşımını görünür kılar.

Bu çerçevede anlatı, dilin kimlik oluşumundaki belirleyici rolünü açığa çıkaran çağdaş göçer yazınının önemli örneklerinden biridir. Günlük konuşma dili, gençlerin kaba söz kullanımı ve gülmeceli vurguyla bütünleşen iç konuşmalar, anlatının hem gerçekliğini artırır hem de okuyucu ile anlatı kişisi arasında güçlü

bir duygusal bağ kurulmasını sağlar. Guène'in kullandığı gülmeceli ve çokdilli biçim, göçerlerin toplumsal gerçekliklerini yazınsal biçime dönüştürmede güçlü bir araç olarak öne çıkar. Dil, bu topluluklar için yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda ekinel kimliğin korunması ve yeniden kuruluşunda önemli bir uzlaş alanıdır (Shiholo, 2024; Nuristani et al., 2024). Anlatı, Doria'nın iç sesi aracılığıyla, baskın dili benimsemek ile ekinel kökleri koruma arasındaki gerilimi görünür kılar (Seblini, 2019).

Kod değiştirme, çokdillilik ve melez dilsel yapı, göçer gençler için hem özümlemeye direniş hem de yeni kimlik biçimlerinin kurulması açısından işlevseldir. Bu tutumlar, bireylerin dilsel yetilerini ve toplumsal iyeliklerini dışa vurarak dışlanmaya karşı koymak ve kimliklerini etkin biçimde yeniden kurmak için kullandıklarını gösterir (Djamel & Zoubir, 2015; Nuristani et al., 2024). Bu bağlamda *Kiffe Kiffe Demain*, dilin kökendilbilimsel kimliği biçimlendirmedeki devinimsel işlevini somutlaştıran güçlü bir anlatıdır.

Guène'in anlatıda, kentçokdillilik (fr. metrolingualisme) kavramı belirgin bir biçimde öne çıkar. Doria ve çevresindeki anlatı kişileri, Fransızca, Arapça, Verlan, kaba sokak dili ve hatta kimi zaman Türkçe gibi çeşitli dil boyutlarını iç içe geçirerek, çok ekinli bir yörekent yaşamına özgü karmaşık bir söz varlığı oluştururlar (Kennedy, 2023). Bu dilsel melezlik, kimliğin değişmez değil, devingen bir süreç olduğunu; anlatı kişilerinin ise bu süreci gündelik dilsel edimiyle kurduklarını gösterir:

Kısacası, metrodan çıkarken iki Pakistanlı'nın önünden geçtim; kestane ve kavrulmuş yer fıstığı satıyorlardı. Aynı cümleyi durmadan tekrarlıyorlardı: 'Sıcak kestane, kavrulmuş fıstıklar, içinizi ısıtır!' Bunu hep birlikte, müzikli bir biçimde, Pakistan aksanıyla söylüyorlardı. Bu cümle beynime kazındı; akşam eve dönünce anneme pilav pişirirken şarkı gibi mırıldanıyordum. (Guène, 2007, ss. 31-32)

Dil, burada biçimsel bir öge ve toplumsal bir tanıklık aracıdır. Guène, yörekent gençlerinin özgün dilini kullanarak, dışlanmış bir topluluğun ekinel kimliğini görünür kılar (Sourdöt, 2009; Lievois et al., 2018). Ancak bu özgün dilin başka dillere çevrilmesi, ölçünleme ile toplumdilbilimsel özgünlüğü koruma arasında çeviribilimsel zorluklar da doğurmaktadır (Lievois et al., 2018).

Anlatı, dilin yalnızca iletişim değil, aynı zamanda kimlik, toplumsal konum, direniş ve görünürlükle de ilişkili olduğunu gösterir. Doria'nın söz dağarcığında görülen dilsel çeşitlilik, dışlanmaya karşı geliştirilen bir anlatım ve dayanıklılık tutumu olarak işlev kazanır (Kennedy, 2023). Anlatının dilsel yapısı, anlatı kişilerinin yaşadığı çok ekinli ortamda hem ekinel sürekliliği hem de değişimi dile getirir (Rasmussen, 2023; Mehta, 2010).

Eğitimde ve işgücünde başarı için baskın dil ölçünlü Fransızca'yı kullanmak çoğu zaman zorunlu olsa da bu durum ana dilin erimesine ve ekinel belleğin silinmesine de yol açabilir. Bu bağlamda, göçer topluluklarda dilsel bütünleşme ile ekinel koruma arasında ince bir denge söz konusudur (Akintayo vd., 2024). Bu nedenle, dil siyasalarının ve eğitim dizgelerinin iki dilliliği ve çok ekinliliği desteklemesi yaşamsal önem taşır (Roman, 2024; Shiholo, 2024).

Kiffe Kiffe Demain, yalnızca Fransa'daki Kuzey Afrikalı topluluklar için değil, tüm göçer topluluklar için geçerli olan küresel bir ikilemi temsil eder. Dil, özümleme ile ekinel iyelik arasında sürekli tartışılan bir alandır ve bu nedenle göçerlerin dilsel yörüngelerini biçimlendiren siyasa değişimlerine olan gereksinim, anlatının alt metninde güçlü biçimde duyumsanmaktadır (Medda-Windischer & Carlà, 2022).

Anlatı Yerlemleri

Kişi

Guène'in *Kiffe Kiffe Demain*'de başkışı ve anlatıcı Doria, 15 yaşında Fas kökenli genç bir kızdır. Paris'in yörekentlerinde annesiyle birlikte yaşamaktadır (Guène, 2007, s. 9). Babasının yokluğu Doria'yı hem duygusal hem artırimsal anlamda yalnız ve kırılgan bir konuma getirmiştir.

Doria, iç konuşmalarla varsıllaşan anlatının bütününü kendi içbakış açısıyla öykülemektedir. Gülmeceli, sivri dilli ve gözlem gücü yüksek, Fransız toplumuna yabancılaşan bir anlatı kişisidir.

Doria'nın annesi, otel temizlikçisi olarak çalışan, Fransızca'yı sınırlı ölçüde kullanabilen bir kadındır (Guène, 2007, s. 34). Eğitim ve toplumsal konum açısından güçsüz olsa da zaman içinde güçlenen, ailesini ayakta tutmaya çalışan dirençli bir betiye dönüşür. Anne zamanla öznelliğini kurarak bağımsızlaşır.

Anlatı boyunca Doria'nın çevresinde yer alan yan anlatı kişileri, onun kimlik gelişiminde ve toplumsal algısında belirleyici işlevler üstlenirler. Mahalleden tanıdığı Hamoudi, hapisten yeni çıkmış olmasına karşın Doria'ya abilik yapan ve duygusal açıdan etki eden koruyucu bir kişiliktir: "Hamoudi bunu hatırladı. Bunu söylediğinde neredeyse gözyaşlarımı tutamayacaktım" (Guène, 2007, s. 187). Anlatının kadın kişilerinden Lila, dişil bakış açısını temsil eden, Doria'ya farklı bir kadınlık bilinci kazandıran genç bir kadındır. Mme Burlaud, Doria'nın psikoloğu olarak anlatıda hem güç örneği hem de bir tür içsel ayna işlevi görmektedir. Monsieur Naceri, okulda Doria'nın gücünü fark edip ona destek olan az sayıda anlatı kişilerindendir. Nabil, Doria'nın bir dönem ilgisini çeken ancak duygusal olarak karşılık bulamadığı bir kişidir.

Romanda, kadın anlatı kişileri erkeklerden daha fazla öne çıkan güçlü kişilikler olarak sunulmaktadır. Erkek egemenliğine dayalı şiddet izleği geri düzlemde kalırken özellikle kadın anlatı kişilerinin güçlenme süreci sunulmaktadır. Bu yönüyle Guène'in anlatısı, göçer yazını içinde daha umutlu ve gülmeceli bir direniş dili geliştiren bir yapıt olarak belirginleşir.

Doria'nın çevresindeki tüm anlatı kişileri, onun iyelik sorunuyla savaşımında anlamlı bağlar kurmasına katkı sağlar. Anlatı, genç bir kızın toplumsal kırılganlıkla, ekinse çatışmayla ve sınıfsal dışlanmayla başa çıkma biçimlerini, çevresindeki anlatı kişilerinin etkisiyle bütünleştirerek işlemektedir.

Anlatının merkezinde yer alan Yasmina ve Doria gibi kadınlar, ataerkil yapılarla çevrili olmalarına karşın eğitim ve direnç aracılığıyla geleneksel cinsiyet rollerine meydan okurlar. Yasmina, düşük gelirli ve eğitimsiz bir kadın olarak dizgesel dışlanma ve ev içi ataerkil baskılarla savaşım vermekte; Doria ise Fransa'daki bir yörekent ortamında kimliğini yeniden kurmaya çalışan bir genç kız betisi olarak öne çıkmaktadır.

Guène, kadın kişilerini yalnızca mağdur konumda değil, aynı zamanda toplumsal baskılara karşı sabır ve gündelik direniş geliştiren özneleşmiş kişiler olarak sunmaktadır. Bu yönüyle roman, kadınların ekinse baskıyı aşma süreçlerini kişisel temsiller ve ailevi bağlar yoluyla görünür kılmaktadır. İhanet, ikiyüzlülük ve şiddet gibi izlekler aracılığıyla erkeklerin davranışları sorgulanırken, basmakalıp "Mağripli erkek" imgesi yeniden üretilmez; tersine, erkekliğin çok yönlü ve eleştirel bir biçimde anlaşılmasına olanak tanır.

Anlatı, kadın deneyimlerinin siyasallaştırılmasına da ışık tutar. Sömürge sonrası anlatıların ve tarihsel kırılmaların güncel kuşaklara aktarımını içten aile ilişkileriyle işler. Bu bağlamda, kadın kişilerin öyküleri bireysel dönüşümle sınırlı kalmaz; Fransa'daki Mağripli topluluğun toplumsal belleğini ve dönüşüm gücünü de temsil eder.

Doria'nın yaşadığı ekinse ikilem, kuşaklar arası çatışmaların odağını oluşturur; annesi Yasmina'nın taşıdığı geleneksel Mağrip ekini ve Fransız toplumunun bireyci değerleri arasındaki gerilim, gençlerin kimlik oluşumunu parçalar. Kuşaklar arası devinimler ve göçer kimliği değişime uğrar. Yeni kimlikler yalnızca edilgen betiler değil, toplumsal değişimin etken özneleri olarak öne çıkmaktadır. Guène'nin anlatısı, sömürge

sonrası kimlik ve cinsiyet tartışmalarına eleştirel bir katkı sunarak, genç Mağripli göçerlerin karmaşık toplumsal-siyasal ortamlarda kimlik oluşumunda karşılaştıkları zorlukları gözler önüne sermektedir.

Süre

Anlatı, yaklaşık bir yıllık bir öykü süresini kapsamakta, ancak süredizimsel çizginin zaman zaman içe dönük düşünceler ve geriye dönüşlerle kırıldığı bir görünüm sunmaktadır. Anlatı, günlük benzeri kısa bölümlerden oluşmakta ve olayların gelişimi, anlatıcının yaşadığı uzam ve içsel dönüşümlere koşut biçimde ilerlemektedir.

Bu yapı, anlatının hem bireysel hem de süremsel sınırlarını belirler. Olaylar, genellikle zamanın ilerleyişine uygun biçimde gelişir. Yaklaşık bir yıl süren bu anlatı boyunca Doria'nın ailesi, eğitimi, toplumsal çevresi ve kişisel farkındalığı üzerine odaklanılır: “Bugün pazartesi ve her pazartesi olduğu gibi, Mme Burlaud'nun yanına gittim” (Guène, 2007, s. 9).

Anlatı boyunca Doria'nın ruh hekimine gitmesi veya annesinin işten dönüşü gibi yinelenen eylemler zamanın döngüsel doğasını yansıtır. Bu yinelemeler hem anlatının dizimini belirler hem de yörekent yaşamının tekdüzelikliğini ve sınıfsal sıkışmışlık duygusunu görünür kılar: “Bitti, artık eskisi gibi değil. Her zaman söylediğin ‘kif-kif demain’ artık geçerli değil” (Guène, 2007, s. 187). Görüldüğü gibi zaman değişmekte ve anlatı kişilerinin algısında bir dönüşüm yaşanmaktadır.

Anlatı yer yer geriye dönüşler içerir; bu bölümler, Doria'nın çocukluk anıları ya da düş gücünden kaynaklanan sahnelerle beslenmiştir. Açık biçimde tarihsel değil, daha çok öznel ve içsel geriye dönüşler söz konusudur: “Bense her günün aynı olduğunu düşünüyordum” (Guène, 2007, s. 76). Doria'nın gelecekle ilgili umutsuzluğu ve zamanın durağanlığı vurgulanmaktadır.

Anlatının dizemi, Doria'nın yaşamındaki gelişmelere koşut biçimde değişkenlik gösterir. Bazı olaylar (okuldaki gelişmeler, Nabil'le yaşadığı düş kırıklığı vb.) hızla geçerken; kimi durumlar (annesiyile ilişkisi, Hamoudi ile söyleşimleri) daha ayrıntılı ve yavaş bir anlatımla sunulur. Bu hız farklılıkları, anlatı kişilerinin tinsel evrimini destekleyen anlatı tutumlarıdır: “Şapka mı değiştirecek? Kot pantolon mu? İlişkine mi? Mahalle mi? Ülke mi?” (Guène, 2007, s. 161). Anlatı kişilerinin yaşamındaki durağanlığı ve değişim arzularını gülmeceli bir biçimde yansıtılmaktadır.

Romandaki döngüsel yapılar, yinelenen gündelik işler ve içsel zaman kaymalarıyla örülüdür. Bu yapısal nitelikler, yörekent yaşamının durağanlığını, toplumsal devrimin sınırlılığını ve anlatı kişilerinin içsel dönüşümünü vurgulamak amacıyla bilinçli bir kurgu tercihidir. Zaman, yalnızca bir anlatı zemini değil, aynı zamanda toplumsal iyeliğin, beklentinin ve değişimin sorgulandığı bir düzlem olarak işlev görmektedir.

Uzam

Romanda olaylar, Fransa'nın Paris yörekentlerinden biri olan Livry-Gargan'da geçer. Anlatının ana uzamı olan yörekent, Doria'nın gözünden betimlenir. İşsizlik, yoksulluk ve dışlanmışlık gibi sorunlarla kuşatılmış bu alan, aynı zamanda anlatı kişileri arasında gelişen komşuluk, dayanışma ve gülmeceli karşı-duruşlar aracılığıyla çok boyutlu bir anlatı uzamına dönüşür: “Bizim apartmanın kapıcısı, sanki binaların halini hiç umursamıyor. Neyse ki bazen Portekizli temizlikçi Carla gelip temizliyor. Ama gelmezse, haftalarca pis kalıyor” (Guène, 2007, s. 36). Bu sahne, yörekentteki bakım eksikliğiyle kamusal hizmetlerdeki eşitsizliği ve uzamsal ayrışmayı gözler önüne serer.

Doria ve annesinin yaşadığı iki odalı küçük daire, artırımsal yoksulluğu ve babanın gidişiyle oluşan sessizliği temsil eder. Bu uzam, aynı zamanda Doria'nın iç dünyasının kapalı ve dar yapısını da değişmeceli biçimde yansıtır: “Daha ilişkineye adım atar atmaz ağlamaya başladım” (Guène, 2007, s. 158). Evin yalnızca özdeksel değil, tinbilimsel olarak da baskılayıcı bir işlevi olduğu görülür.

Doria'nın mahallesi, Paris'in merkezinden uzakta, göçerlerin yoğun yaşadığı ve toplumsal hareketlilik olasılıklarının sınırlı olduğu bir bölgededir. Bu uzaklık, toplumsal dışlanmanın ve yalnızlaşmanın uzamsal karşılığı olarak anlatıya yerleşir: "Zaten burada her şeyin kaderle bir ilgisi var" (Guène, 2007, s. 143). Bu anlatım, anlatı kişilerinin uzama ilişkin yazgıcı bir algıya iye olduklarını ve devinim olanaklarının kısıtlılığını dışa vurmaktadır.

Anlatı, yalnızca Doria'nın mahallesini değil, kentteki öteki uzamları da toplumsal eşitsizlikleri göstermek için kullanır. Süpermarketler, devlet kurumları, okullar; tüm bu yerler, Doria'nın kendisini dışlanmış duyumsadığı eseniksiz uzamlardır. Buna karşın, mahalledeki bakkal gibi uzamlar, iyelik ve topluluk duygusunun kurulduğu alanlar olarak öne çıkar: "Hamoudi beni apartmanın önüne bıraktığında, mahallemizin bakkalı Aziz bana el salladı" (Guène, 2007, s. 76). Bu sahne, yörekentteki gündelik yaşamın içtenliğini ve yerel dayanışma ağlarını göstermektedir.

Doria'nın yaşadığı uzamdaki bunalım duygusu, onun kaçma, değişme ve dönüşme isteğiyle görünür hâle gelir. Bu istek çoğu zaman dile getirilmeyen, ancak dilde ve düşüncede varlığını sürdüren bir gerilim alanıdır: "Şapkasını mı değiştirecek? Kot pantolonunu mu? İlişkineyi mi? Mahallesini mi? Ülkeyi mi?" (Guène, 2007, s. 161).

Romanda uzam, yalnızca bir arka düzlem değil; toplumsal eşitsizliklerin, göçerlik deneyiminin ve kimlik savaşımının işlendiği etken bir anlatı alanıdır. Doria'nın yaşadığı yörekent, özdeksel sınırların ötesinde, onun hem dünyaya ve geleceğe ilişkin umutsuzluğunu hem de yerel iyelik duygusunu ve direnme gücünü barındırır. Yazının, zamanın aktığı bir uzamın varlığına bağlı olduğu bile söylenebilir (Dinar & İşler, 2023). Guène, bu uzamları yalnızca toplumbilimsel bir gözlem nesnesi olarak değil; gülmece, gülüt ve duygusal derinlik aracılığıyla yazınsal bir evrenin parçası durumuna getirir.

Temel İzlekler

Göçer Dayanışması ve Arkadaşlık

Kiffe Kiffe Demain'de, Fransa'nın yörekentlerinde yaşayan göçer bireyler arasında gelişen dayanışma ilişkileri, anlatının temel izleklerinden birini oluşturur. Anlatı, bireysel varoluş savaşımının ancak toplumsal bağlar ve toplumsal destek düzenekleri aracılığıyla sürdürülebileceğini ortaya koyar. Bu anlamda, Guène'in yapıtı, daha umutlu ve destekleyici bir dayanışma zemini sunar.

Anlatı, özellikle göçer kadınların artırimsal ve toplumsal baskılara karşı birbirlerine destek oldukları sahneleri öne çıkarır. Doria'nın annesi, Fas'tan göç etmiş, temizlikçi olarak çalışan düşük gelirli bir kadın olarak, diğer göçer kadınlarla kurduğu dostluk aracılığıyla ayakta kalır. Bu kadınlar, yalnız anneler olarak çocuklarını büyütme savaşımında birbirlerine güç verirler: "Annem bazen komşu kadınlarla oturur, dertleşirler, birlikte çay içerlerdi. Konuştukları şey hep aynıydı: hayatın zorlukları ve çocuklarını daha iyi bir geleceğe hazırlama çabaları. Hepsi aynı dertten acı çeken: düşük maaş, ağır işler ve küçümsenme" (Guène, 2007, s. 42). Görüldüğü gibi göçer kadınların bireysel ve toplumsal düzlemde dayanışma içine girerek toplumsal dışlanmaya karşı bir direnç hattı oluşturmaya denemektedirler.

Biçim 3**Göçer Dayanışması: Kadınlar, Gençler ve Mahalle**

Hamoudi, Doria'nın güven duyduğu, mahallede yaşayan ve ona abilik yapan genç bir erkektir. Hapishaneden çıkmış olmasına karşın, Doria'ya karşı sevecen ve koruyucu bir tutum sergiler. Bu ilişki, göçer gençler arasındaki dayanışmanın ne denli kişisel, duygusal ve yaşamsal bir işlev gördüğünü yansıtır: "Hamoudi, bana hep 'Sen güçlüsün Doria, kimseye boyun eğme' derdi. Beni gerçekten anlayan tek kişi oydu. Hamoudi bana hep 'Hayatta bazen kötü şeyler olur ama biz yine de devam ederiz' derdi. Belki de gerçekten öyledir" (Guène, 2007, s. 76).

Anlatı, yörekte büyüyen göçer çocukların okulda ve mahallede yaşadıkları ayrımcılıklara karşı birlikte hareket ettiklerini, dostluk ilişkileri üzerinden bir tür savunma düzeneği geliştirdiklerini gösterir. Toplumsal dışlanmışlığa karşın bu gençler, benzer deneyimlere iye olmanın verdiği ortaklıkla birbirlerini anlamakta ve desteklemekte başarılıdır: "Bizim mahallede herkes aynı şeyleri yaşıyor. Aynı kavgalar, aynı düş kırıklıkları. Ama yine de birlikteyiz" (Guène, 2007, s. 103). Bu anlatım, göçer gençlerin yalnızca uzamsal olarak değil, duygusal ve toplumsal olarak da birbirlerine tutunduğunu ve iyelik geliştirdiklerini göstermektedir.

Göçer dayanışması, yalnızca bir izlek değil, aynı zamanda anlatının yapısal bir parçası olarak kurgulanmıştır. Doria'nın annesinin çevresiyle kurduğu ilişkiler, Hamoudi ile gelişen bağ ve göçer çocuklar arasında oluşan toplumsal direnç, bu dayanışma ağlarının farklı düzeylerini temsil eder. Guène'in anlatısı, bu dayanışma biçimlerini yer yer gülmeceli, bir o kadar da gerçekçi bir biçimle görünür kılar. Yörekte varoluş, yalnızca bireysel savaşımla değil, aynı zamanda birlikte kalma, birbirini anlama ve birbirine tutunma edimleriyle sürdürülebilir duruma gelir.

Yalnızlık, Yoksulluk ve Dışlanmışlık

Anlatının baş anlatı kişisi Doria'nın yaşamı, artırımsal yoksunluk, toplumsal dışlanma ve varoluşsal yalnızlık izlekleri çevresinde gelişen bireysel ve toplumsal çatışmaların bir örneği olarak işlenir.

Doria, annesiyle iki kişilik küçük ve yalnız bir dünyada fark edilmeden yaşamaktadır: "Annem her gün işe gidiyor, ama sanki bir yerlerde kayboluyor. Bizi kimse fark etmiyor" (Guène, 2007, s. 24). Bu anlatım, yalnızca bireysel bir yalnızlığı değil, göçer kadınlar ve çocukların toplum tarafından dizgesel biçimde görmezden gelindiği bir görünmezlik durumunu yansıtır: "Babam Fas'a gitti ve bizi burada bıraktı. O gittiğinden beri, biz burada sıkışıp kaldık" (Guène, 2007, s. 78). Babanın terk edişi geride Doria ile annesinin üzerinde uzamsal ve tinsel olarak kalıcı bir yalnızlık duygusuna neden olur.

Anlatı boyunca bu durum, yalnızca parasal yoksunluğu değil, aynı zamanda toplumsal yapıdaki sınıfsal dışlanmışlığı da yansıtır: "Burada yaşamak, sürekli beklemek gibi. Bir şeylerin değişmesini bekliyorsun ama hiçbir şey değişmiyor" (Guène, 2007, s. 45). Doria'nın bu tümcesi, yoksulluğun ve fırsat eşitsizliğinin toplumsal eşitsizliği nasıl pekiştirdiğini ortaya koyar: "Zenginler kendi dünyalarında yaşar, biz ise birbirimize tutunarak

ayakta kalırız" (Guène, 2007, s. 92). Burada, sınıfsal ayrışmanın altını çizilirken, göçerlerin kendi aralarındaki dayanışmayı sınıfsal bir tutuma dönüştürdüklerini gösterir.

Doria, Fransız eğitim dizgesinde kendisini ötekileştirilmiş olarak duyumsar. Öğretmenlerin ilgisizliği, rehberlik dizgesindeki sınıfsal önyargılar ve toplumsal kurumların işleyişindeki dışlayıcı yapı, onun deneyimlediği dizgesel ayrımcılığın göstergeleridir. Doria, bu durumu gülmece ve gülütle karşılayarak, doğrudan çatışma yerine dilsel direniş ve içsel güçlenme yolunu seçer.

Göçer mahallelerinde komşuluk ilişkileri ve arkadaşlık bağları, yalnızlık ve dışlanmışlık karşısında geliştirilen dayanışma biçimleri olarak anlatıda öne çıkar. Doria, yalnızlığını annesinin kadınlarla kurduğu dostluklarıyla ve kendi yaşlılarıyla kurduğu ilişkilerle aşmaya çalışır: "Annem her zaman komşularla yardımlaşır. Çünkü burası böyle, hepimiz aynı şeyleri yaşadık" (Guène, 2007, s. 45). Göçer toplulukların yalnızlığa karşı geliştirdikleri toplumsal direnç biçimini şöyle dile getirir: "Hamoudi bana hep 'Hayat seni üzebilir ama sen hayata gül' derdi. Onun yanında kendimi daha az yalnız hissediyorum" (Guène, 2007, s. 78). Hamoudi ile kurulan bağ, arkadaşlığın yalnızlık karşısında ne kadar güçlü bir tinsel destek işlevi gördüğünü ortaya koyar.

Kiffe Kiffe Demain, yalnızlık, yoksulluk ve dışlanmışlık izleklerini bireysel bir anlatı üzerinden işlerken, bu izleklerin toplumsal-siyasal boyutlarını da görünür kılar. Guène'in gülmeceli ve eleştirel biçemi, anlatı kişilerinin içinde bulunduğu zor koşulları kolaylaştıran değil, onları farklı bir anlatım biçimiyle dışa vuran bir araç olarak kullanılır. Doria'nın yaşamı, dışlanmışlıkla örülü bir toplumsal yapıda, bireysel direnişin, dayanışmanın ve içsel gelişimin izlerini taşır. Anlatı, bu yönüyle göçer gençliğin gündelik savaşımını, kökleşik şiddet anlatılarından farklı olarak, gülmece ve dilsel yaratıcılık üzerinden görünür kılar.

Göç Öncesi Toplumsal Yapı ve Görelî Güvensizlik Uzamı

Kiffe Kiffe Demain, doğrudan bir göç öyküsü sunmasa da anlatı kişilerinin geçmişine ilişkin verilen ipuçları, göç öncesi toplumsal yapıya ilişkin anlamlı veriler sunar. Guène'in anlatısı, tarihsel-siyasal bağlam bakımından belirgin olmasa da bireysel bellekler ve ailesel kırılmalar aracılığıyla göçün nedenlerine ve etkilerine ilişkin toplumsal-ekinsel bir genel görünüm çizer.

Anlatının başkışısı Doria'nın babasının Fas'tan Fransa'ya göç etmesinin ardında yatan temel gerekçe, daha iyi bir yaşam umududur. Ancak göç sonrası Fransız toplumundan dışlanmış ve yörekentlerde sıkışmış olarak yaşanan düş kırıklığı, bu umudun ne denli kırılğan olduğunu gösterir: "Babam buraya geldiğinde her şeyin daha iyi olacağını sanmıştı. Ama şimdi Fas'a döndü ve orada da bir şeyin değişmediğini fark etti" (Guène, 2007, s. 45). Gerçekte, artırımsal nedenlerle gerçekleşen göçün, beklentileri karşılamayan bir "boş umut" durumuna dönüşebileceğini gösterir: "Ülkemizde, karnımızı doyuramıyorduk, eyvallah tamam ama küçük bir taş evimiz ile sazdan temiz bir barınağımız vardı. Aç bir karın gizlenebilir, ancak bir gecekonduyu herkes görür. Ve onurumuz, ne olacak!" (Guène, 2007, s. 115). Göçerlik, yalnızca artırımsal bir arayış değil, aynı zamanda toplumsal görünürlük ve onur arayışıyla da ilintilidir. Bu anlatı, göçerlerin kendi ülkelerindeki yoksulluğun farklı bir onurla dengelendiğini imler.

Doria'nın babası, geleneksel yetkeyi temsil eder. Fas'taki ataerkil toplumsal düzenin, göç sonrasında sorgulanmaya başlamasıyla birlikte, erkek betisinin geri çekilişi ve kadının öne çıkışı anlatı boyunca vurgulanır: "Babam, onun sözünün üzerine söz söylemememiz gerektiğini söylerdi. Ama şimdi o yok ve işler eskisi gibi değil" (Guène, 2007, s. 90). Bu söylem, göçle birlikte sarsılan ataerkil yapıyı ve kadın öznelerin yeni sorumluluklar ve işlevler üstlenmeye başladığını göstermektedir.

Doria'nın annesi, Fas'taki yaşamında ev kadını olarak yetiştirilmiş, ancak Fransa'da temizlik işçisi olarak çalışmak zorunda kalmıştır. Bu durum, göç sonrası kadınların yaşadığı kimlik dönüşümünün ve toplumsal yükümlülüklerinin değişiminin göstergesidir: "Annem Fas'tayken hiç çalışmamıştı. Babam gittiğinde mecburen temizlik işine başladı. Şimdi kendi parasını kazanıyor ama hâlâ mutlu değil" (Guène, 2007, s. 78).

Kadının artırımsal özgürlüğe kavuşması, doğrudan bir mutluluk getirmemekte; tersine, toplumsal baskıların sürdüğünü göstermektedir: "Malika, küçük çocuğuna sarılarak geldiğine pişman olur [...]. İki uygarlık arasında kaybolan Malika, peçesini çıkarmaz" (Guène, 2007, s. 116). Bu örnek, göç eden kadınların iki ekin arasında yaşadıkları kimlik bunalımını ve geleneksel ile çağcılık arasında kalışlarını doğrulamaktadır.

Doria'nın ailesi gibi Fas'tan Fransa'ya göç eden pek çok işçi sınıfı ailede, göç yalnızca uzamsal bir geçiş değil, aynı zamanda ekinel kopuşa gönderme yapmaktadır. Anlatıda, bu kopuşun izlerini bireylerin günlük yaşamlarında ve düşünce evrenlerinde görmekteyiz. Doria'nın annesi, Fransızca'yı yeterince konuşamaz, Fransız kurumlarına yabancıdır ve artırımsal özgürlüğü elde etmesine karşın kendini Fransa'ya "iye" hissedemez. Bu durum, göç sonrası iyelik sorunlarını ve göçer kimliğinin kırılmasını ortaya koyar.

Kiffe Kiffe Demain, göç öncesi toplumsal yapıdan göç sonrasındaki bireysel kimlik dönüşümüne kadar olan süreci, tarihsel değil daha çok tinsel boyutuyla ele almaktadır. Anlatı, ataeril yapının göçle sarsıldığını; kadınların yeni sorumluluklar ve yükümlülükler üstlendiğini, göçer bireylerin, özellikle kadınların, bu yeni düzende yalnızlık, direnç ve yeniden yapılanma süreçleriyle başa çıkmaya çalıştıklarını ortaya koyar. Doria'nın annesi üzerinden okunan göç öyküsü, ekinel süreksizlik ile toplumsal değişimin kesişim kavşağında yer alır.

Çatışma ve Göç Devinimi (Mikro-Mezo-Makro Düzeyler)

Yaklaşımın temel dayanaklarından biri olan göç etmenin temel koşullarını gösteren Sirkeci'nin "4S Modeli" (insansal anamal, toplumsal anamal, parasal anamal ve taşınmaz anamal), mikro (bireysel), mezo (ailesel) ve makro (toplumsal) düzeylerde etkili olan göç dinamiklerini açıklamayı denemektedir (Sirkeci, 2018; Sirkeci vd., 2019). "Göç edebilmek için gerekli bilgiye (dil ve yol yordam bilgisi dahil), göç etmeyi mümkün kılacak veya kolaylaştıracak sosyal ağlara (aile, akrabalar, eş dost ve kurumsal ağlar), gerekli mali imkanlara ve fiziki kapasiteye sahip değilseniz göç etmeniz çok zordur ya da mümkün değildir." (Sirkeci, 2018; Sirkeci vd., 2019, s. 27). Bu bağlamda bakıldığında ailenin Mağrip kökenlilerin yerleştiği ve göç ekininin etkili olduğu bir yöre kentte yaşamlarını sürdüğü söylenebilecektir.

Anlatıda göçe yol açan çatışmaların daha çok bireysel ve ailesel (mikro-mezo) düzeyde gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Anlatı daha çok göç sonrası göçer bir ailenin ikinci kuşak çocuğu olan Doria üzerinden, göç edilen uzamdan çift ekinliliğin yarattığı kimlik çatışmasını ve iyelik sorunlarını tartışmaya açmaktadır. Doria, Fransız toplumunun içinde doğup büyümesine karşın, annesinin ekinel değerleri ve toplumun ayrımcı yaklaşımı nedeniyle sürekli olarak iki kimlik arasında çelişkiler yaşamaktadır.

Açıklama Aşaması: Aşkın Çözümleme

Lucien Goldmann'ın yapısalcı Marksist yöntemi olan aşkın çözümleme, yazınsal metni yalnızca içsel yapılarına indirgemedi, onu üreten tarihsel-toplumsal koşullarla yorumlamayı hedefler. *Kiffe Kiffe Demain* anlatısı bu çerçevede, göçer kimliğinin kuşaklar boyunca süren dönüşümünü, sınıfsal eşitsizliklerin sürekliliğini ve ekinel yabancılaşmayı anlamak için uygun bir çözümleme zemini sunar.

Dönemsel Göç Devinimleri ve Göç Ekinini

Anlatı, doğrudan göç deneyimini değil, göç sonrası kuşakların yaşadığı kimlik sorunlarını odağa alır. Doria, Fransa'da doğmuş bir göçer çocuğu olarak, "iki arada bir derede kalmışlık" durumunun somut bir örneğidir. Doğrudan göç anlatısı yerine, burada ikinci ve üçüncü kuşak göçerlerin iyelik sorunları üzerine odaklanılmaktadır.

1960'lı yıllarda Cezayir ile Fransa arasında göç antlaşmaları, özellikle Cezayir Savaşı'nın (1954-1962) sonrasında göçer iş gücünün yönetimi açısından önemli bir konu olarak belirmiştir. Cezayir, sömürge topraklarını büyük ölçüde yitiren Fransa'ya karşı yürüttüğü bağımsızlık savaşını kazanmış ve kimlik kartı sahibi her Ceza-

yirliye, Cezayir ile Fransa arasında yolculuk yapma hakkı veren *Évian Anlaşması* 1962'de imzalanmıştır. 1964'te *Nekkache-Grandval Anlaşması* ile göçerlere belli sınırlamalar getirilmek istenmiştir. Ancak bu anlaşma 1966 yılında yürürlükten kaldırılmış 1968 yılında göç denetim dizgesini kurgulayan yeni bir anlaşma imzalanmıştır (Toprak, 2017; Ulrika, 2021; Rabia Halil, 2021).

Fransa, İkinci Dünya Savaşı ile sömürge savaşlarında büyük oranda insan gücünü yitirmesinden ötürü uran alanında yeni işgücüne gereksinin duymuştur. Bu işgücü boşluğunu karşılamak amacıyla birçok ülke ile olduğu gibi savaş sonrası imzalanan anlaşmalar çerçevesinde Afrika-Fransa arasında iki yönlü büyük bir göç dalgası görülmüştür. Bu anlaşmalar gereğince, Cezayirli işçilerin Fransa'da uran, tarım ve inşaat gibi alanlarda yasal olarak çalışabilmesi ve yerleşebilmesi için süreç içinde bir dizi düzenlemeler yapılmış, göçerlerin toplumsal haklarını ve çalışma koşullarını da kapsayan bir çerçeve oluşturulmuştur.

Cezayirli işçiler, Fransız uran gelişiminde önemli bir iş gücü oluşturarak artırımsal kalkınmasındaki katkılarıyla kayda değer bir etki yaratmıştır. Kuşkusuz bu dönemde toplumsal yapı etkilendiği gibi, aynı zamanda iki ülke arasındaki ekinel etkileşimleri de artırmıştır. İlk göç yıllarında Cezayirli işçilerin hakları Fransız hükümeti tarafından güvence altına alınsa da zamanla birçok sorun ortaya çıkmıştır. Düşük ücretler, kötü çalışma koşulları ve toplumsal ayrımcılık gibi sorunlar, iki ülke arasındaki ilişkilerde gerilime neden olmuş, göçerlerin Fransız toplumuyla uyumu ve bütünleşmesine engel oluşturmıştır. Kimi Cezayirli ülkelerine geri dönseler de çok sayıda Mağripli Fransa'da kalarak burada yeni bir yaşam kurmuş, Cezayir ekini ve kimliğinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Bu göç antlaşmaları ve süreçleri, yalnızca Cezayir ve Fransa arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda Avrupa'daki göçmen nüfusları ve göç siyasetlerini de biçimlendiren önemli tarihsel olaylardır.

Göç Sonrası Toplumsal Yapı ve Dünya Görüşü

Büyük oranda Fransızlardan uzak bölgelerdeki yörekentlerde yaşayan ikinci kuşak göçerlerin yaşamlarını öyküleyen bu anlatı, iki ekin ve iki dil arasında yaşanan göçerlik deneyiminin kuşaklararası kırılmalarla nasıl aktarıldığını açıklamaktadır.

Anlatı boyunca Doria'nın ailesinin kırılğan yapısı, göç sonrası toplumsal yapının bir yansıması olarak ele alınır. Baba eksikliği, ailedeki erkek yetkesinin boşalmasını, annenin ise hem artırımsal hem duygusal sorumluluğu üstlenmesini zorunlu kılar: "Babam geri döndü ama burada da iş yoktu, orada da. Annem onun hakkında konuşmak istemiyor. Ama ben biliyorum, bizi burada bırakıp gitti" (Guène, 2007, s. 72). Bu tümce, göç sürecinin yalnızca uzamsal değil, aynı zamanda duygusal ve yapısal bir çözülmeye yol açtığını ortaya koyar.

Doria, Fransa'da doğmuş bir birey olarak bu topluma kendisini iye duyumsamak istemektedir. Ancak toplumdan dışlanması ve annesinin Fas'a duyduğu özlem, onun iki ekin arasında sıkışmış bir kimlik oluşturmaya neden olur: "Annem Fas'ı özleyiyor, ben ise orayı hiç tanımıyorum. Ama burada da hiçbir zaman tam anlamıyla kabul edilmiyorum" (Guène, 2007, s. 102). Bu söylem, "ne burada ne orada" olma durumunu temsil eden varoluşsal belirsizliği ve ekinel bir iyelik bunalımını dışa vurur.

Fransız toplumu içinde alt sınıf üyesi olarak tanımlanan göçerlerin işgücü piyasasında, eğitim, sağlık ve barınma gibi alanlarda eşit hakka iye olan istekleri karşılanmaz, tam tersine onlara *uygun* görülen işler telkin edilir. Goldmann bu durumu, bireyin istek ve beklentilerinin tarihsel-sınıfsal yapı tarafından sınırlandırılması olarak yorumlar. *Kiffe Kiffe Demain*'de toplumsal sınıf farklarının ve ayrımcılığın dört temel boyutta nasıl temsil edildiğini göstermektedir: emek, eğitim, kurumsal düzen ve sınıfsal yönlendirme.

Biçim 4*Sınıfsal Eşitsizliğin Boyutları: Emek, Eğitim, Kurum ve Yapısal Değişmezlik*

Doria'nın annesi, düşük gelirli bir mahallede temizlikçi olarak çalışmakta, ancak bu emek toplumsal olarak tanınmamaktadır. Göçer kadınların çalışmaları görünmez ve değersizleştirilmiş biçimde sunulmaktadır: "Annem otelde çalışıyor, sabahın erken saatlerinde gidiyor ve akşam yorgun dönüyor. Ama kimse onun emeğini takdir etmiyor" (Guène, 2007, s. 34). Anlatı, kadın emeğinin görünmezliğini, göçer kadınların dizgesel olarak alt sınıfa sıkıştırılmasını ve baskı altında tutulmasını ortaya koyar.

Anlatının geçtiği yörekent, kentin merkezinden uzak olduğu kadar, toplumsal olarak da ötekileştirilmiş esenliksiz bir uzamdır. Doria ve çevresindeki gençler, polis baskısı, devletin güvenlik siyasaları ve ayrımcı yaklaşımlar nedeniyle sürekli gözetlenen ve suçlanan bir topluluğun üyeleri olarak resmedilirler: "Polis bizi her gördüğünde sanki bir şey çalmışız gibi üzerimizi arıyor. Oysa biz yalnızca buradayız" (Guène, 2007, s. 159). Bu anlatım, göçer bedeni üzerinden yürütülen kamusal dizgesel denetim düzeneklerinin, gençlerin öznelliklerini nasıl bastırdığını gösterir.

Bu durum, kamusal yetkenin beden üzerindeki baskısının çok boyutlu yapısını açığa çıkarır. Jenks'in (2007) altekin incelemelerinde ortaya koyduğu gibi, kamusal güç düzenekleri kişilerin bedensel davranışlarını hem kuralcı beklentiler hem de simgesel düzgüler aracılığıyla denetim altına almaya çalışır. Yörekent gençlerinin polis tarafından "gizil suçlu" olarak görülmesi, toplumsallaşma süreçlerinin kişisel farklılıkları bastırarak uysal özneler yaratma girişiminin somut bir dışavurumu olarak okunabilir. Bu bağlamda beden, kamusal yetkenin hedefi durumuna gelirken, aynı zamanda bu baskıya karşı direniş alanı olarak da işlevselleşir.

Yapıtta Verlan dili ile yörekent ekininin özgün düzgüleri, baskı karşıtı bir siyasanın simgesel bir ifadesi olarak ortaya çıkar (Jenks, 2007). Doria'nın dilsel tercihleri ve ekinel kılımları, baskın Fransız ekininin kuralcı yapısına karşı geliştirilen bir tür onarma olarak değerlendirilebilir. Bu direniş biçimi, bedenin ve dilin egemen düşüncüye karşı kullanılan araçlar durumuna geldiğini ortaya koyar. Böylelikle anlatı, göçer deneyiminin bireysel boyutunu ve yetke-direniş eyleşiminin altekinel uygulamalar aracılığıyla nasıl biçimlendiğini de görünür kılar.

Kiffe Kiffe Demain, göçer deneyimini doğrudan göç yolculuğuyla değil; göç sonrası yaşamın çatışmalı boyutlarıyla ele alır. Doria'nın anlatısı, Fransa'daki ikinci kuşak göçerlerin kimlik karmaşası, artırimsal eşitsizlik, ırkçılık ve ekinel dışlanma gibi çatışmalarla nasıl baş etmeye çalıştıklarını gösterir. Guène'in tercih ettiği biçim, bu sert gerçeklikleri gülmece ve gündelik anlatı diliyle görünür kılarken, aynı zamanda göçer gençliğin iç dünyasına yerinel bir pencere açar.

Görelî Güvenlik Uzamı

Anlatıda göç sürecine ilişkin doğrudan tarihsel bir arka düzlem sunulmaz. Ancak anlatı boyunca, göç sonrası yaşanan ekinel kırılmalar, artırimsal güvencesizlik ve toplumsal dışlanma üzerinden “görelî bir güvenlik” algısı kurulmaktadır.

Anlatının uzamsal çerçevesi olan yörekentler, bir yandan uzamsal güvensizlik (yoksulluk, yoksun bırakılma, şiddet olasılığı) içerirken; öte yandan göçer anlatı kişileri için tanıdık, “bizden” ve dolayısıyla görelî olarak güvenli kabul edilen alanlara dönüşür: “Burada her şey tehlikeli ama en azından biliyoruz, burası bizim mahallemiz” (Guène, 2007, s. 112). Bu tümce, uzamsal güvensizliğin, ekinel tanışıklık ve toplumsal deneyim aracılığıyla içselleştirilerek güvenli bir uzama dönüştüğünü gösterir: “Biz burada hepimiz aynıyız. Dışarıda yabancı oluyoruz” (Guène, 2007, s. 187). Yörekent, göçerler için yalnızca yaşam alanı değil; aynı zamanda Fransız toplumunun dışlayıcılığına karşı geliştirilmiş bir toplumsal iyelik, göçerlerin birlikte var oluş ve direniş uzamıdır.

Annesinin düşük gelirli bir işte çalışmak zorunda kalması, göçer kadınların Fransa’daki konumunu, dizgesel olarak savunmasız bir çerçevede sunar. Doria’nın annesi, hem erkek egemen bir toplumdan gelmiş hem de Fransa’da eğitim ve dil yoksunluğu nedeniyle sürekli olarak dışlanmıştır. Bu kırılmalık, göçer kadınlar açısından çifte güvensizlik (toplumsal + ekinel) anlamına gelir.

Doria’nın yaşadığı tinsel gerilim, yalnızca toplumsal sınıf temelli değildir. O, Fransız toplumunun bir parçası olarak doğmuş olmasına karşın, annesinin “geriye dönme” isteği ve babasının Fas’a gitmesiyle ekinel yersizlik ve “iki dünya arasında kalmışlık” duygusu yaşar: “Annem, Fas’a dönmeyi düşünüyor ama ben burada doğdum. Burası benim bildiğim tek yer” (Guène, 2007, s. 140). Bu anlatım, göçer ikinci kuşak bireylerin, iye oldukları toplum tarafından dışlanmalarına karşın, geldikleri ülkeyle de bağ kuramamaları nedeniyle yaşadıkları kimlik karmaşasını ve varoluşsal belirsizliği temsil eder.

Kiffe Kiffe Demain, göçerlerin Fransa’da karşılaştıkları dizgesel güvensizlikleri —artırimsal, ekinel, dilsel, toplumsal— görünür kılarken, bu güvensizliğin içselleştirilerek görelî bir güvenlik duygusuna dönüştürüldüğünü gösterir. Yörekent hem dışlayıcı bir toplumsal alan hem de ortak deneyimlerin kurduğu alması bir iyelik uzamı olarak işlev görür.

Ekin(siz)leşme ve Uyum

Doria’nın yaşadığı kimlik bunalımı, Berry’nin ekinleşme eylemiyle açıklanabilir. Ne tam anlamıyla Fransız olabilmekte ne de Faslı kimliğini sürdürebilmektedir. Bu durum, bireysel düzeyde “çift ekinlilik” gerilimini doğurur: “Annem bana hep ‘Fransızlar gibi olmalısın’ derdi. Ama ne kadar denersem deneyeyim, onlar gibi olamıyorum” (Guène, 2007, s. 72). “Evde annemle eski dilde konuşuyorum ama dışarıda bu dili konuşmak istemiyorum. Sanki iki farklı insan gibiyim” (Guène, 2007, s. 110). Burada, göçerlerin dilsel ve ekinel olarak iki dünya arasında kalışlarının ve kimliklerini bütünleştirememelerinin yıkıcı etkileri gözler önüne serilir.

Doria’nın annesinin onu “iyi bir Faslı kız” gibi yetiştirme isteği ile Fransız okul dizgesinin ona “iyi bir Fransız birey” olmayı dayatması arasında kalması, kimlik çatışmasının en belirgin göstergesidir: “Anneme göre Faslı bir kız gibi olmalıyım, ama okulda Fransız gibi davranmam gerekiyor. Kim olduğumu bilmiyorum” (Guène, 2007, s. 78). Bu tümce iki farklı ekinel kuralın kesişiminde kimlik yitimine uğrayan göçer gençlerin sıkışmışlık hissini temsil eder.

Doria evde Arapça konuşmamakta, annesi ise Fransızca’yı yeterince bilmemektedir. Bu durum aile içi iletişimi ve toplumsal uyumu sekteye uğratan dilsel ayrışmayı gündeme getirir: “Annemin Fransızcası berbat. Sürekli aynı üç sözcüğü tekrarlıyor. Bazen onu çevirmek zorunda kalıyorum” (Guène, 2007, s. 91). Dil, burada hem toplumsal dışlanmanın hem de nesiller arası kopuşun bir aracıdır.

Eğitim ortamında da bu ekinel gerilim devam eder: "Öğretmen bana 'Sen buradan çıkamazsın' dedi. Belki haklıdır. Buradan çıkmak mümkün değil" (Guène, 2007, s. 56). Göçerlerin Fransız toplumuna bütünleşme çabaları, çoğu zaman başarısızlıkla sonuçlanır. Bu durumda, dışlanmış topluluklar kendi içine kapanır ve yörekentlerde gecekondulaşma eğilimi artar: "Belki de en güvenlisi burada kalmak" (Guène, 2007, s. 134). Görüldüğü gibi Doria, göçer kökeni nedeniyle okulda tam olarak kabul görmemektedir. Adı, ten rengi, ailesi ya da alışkanlıkları onu "öteki" konumuna iter: "Fransız gibi davranmam gerektiğini söylüyorlar, ama benim adım Doria. Beni hep dışarıda tutuyorlar" (Guène, 2007, s. 120). Bu alıntı, özümseme beklentisi ile ekinel kimliğin kökten yadsınması arasında kurulan baskıcı ilişkiyi gözler önüne serer.

Anlatı, sınıfsal eşitsizliklerin göçer kimliğiyle iç içe geçtiğini ve özellikle kadınlar ile gençler üzerinde çok boyutlu bir ayrımcılık oluşturduğunu gösterir. Doria'nın annesi, Fransız toplumuna bütünleşemeyen, düşük maaşla çalışan ve resmî kurumlarda saygı görmeyen bir figürdür: "Annem belediye gittiğinde kimse ona yardımcı olmuyor. Onun yerine hızlıca geçiştiriyorlar, çünkü Fransızca konuşmıyor" (Guène, 2007, s. 110). "Annem, müdürüne derdini anlatamaz çünkü Fransızca bilmiyor. Ne zaman konuşmaya çalışsa, herkes onun aptal olduğunu düşünüyor" (Guène, 2007, ss. 42-43). Anlatı, aynı zamanda göçer ailelerin devlet yardımları ile geçinmek zorunda kalmalarını, artırımsal bağımsızlığa ulaşamamalarını da işler: "Her ay CAF'tan¹ gelen parayı bekliyoruz. Para geldiğinde annemin yüzü biraz olsun aydınlanıyor, ama kısa sürüyor" (Guène, 2007, ss. 78-79).

Eğitim dizgesinde ise sınıfsal önyargılar açıkça görünür duruma gelir. Öğretmenlerin göçer öğrencilere yönelik düşük beklentileri, onların toplumsal ilerlemelerini daha baştan sınırlandırır: "Öğretmen bana 'Senin için en iyi seçenek kuaför olmak' dedi. Sanki doktor, avukat ya da başka bir şey olamazmışım gibi..." (Guène, 2007, s. 72). "Öğretmenim bana 'Sen kuaför olsan iyi edersin' dedi. Ama ben astronot olmak istiyordum" (Guène, 2007, ss. 115-116). Bu örnekler, eğitim dizgesinin göçer kökenli öğrencileri nasıl belirli toplumsal orunlarla sınırlandırdığını ve yeteneklerini göz ardı ettiğini göstermektedir. Bu koşullar altında göçerlerin geniş toplumla uyum ve bütünleşmesi olası görünmemektedir.

Annesinin Fas'a dönme arzusu ile Doria'nın bu ülkeye ilişkin hiçbir somut anıya sahip olmaması, kuşaklar arası bir iyelik kopukluğu yaratır: "Annem hep Fas'a dönmeyi düşünüyor, ama ben buradan başka bir yer bilmiyorum. Fas benim için yalnızca televizyonda gördüğüm bir ülke" (Guène, 2007, s. 74). Anlatı, burada göçer çocukların coğrafi olarak iye oldukları yerle ekinel olarak iye hissettikleri yer arasındaki boşluğu temsil eder. Anlatının odağında, iyelik arayışıyla biçimlenen genç bir özne vardır: Ekinel olarak bölünmüş ve toplumsal olarak ötelenmiştir.

Göçün Çevrimselliği ve Döngüsellliği

Anlatı, göçün yalnızca bir *gidiş* devinimi olmadığını; sürekli, döngüsel ve çok kuşaklı bir süreç olduğunu gösterir. Doria'nın babasının Fas'a geri dönmesi, göçün kimi zaman başarısızlıkla sonuçlandığını ve iyelik bunalımını geri dönüşün de çözümlemeyeceğini anlatır. "Babam, daha iyi bir hayat umuduyla buraya gelmişti. Ama şimdi, Fas'a geri dönmek istiyor. Fakat orası da artık onun evi değil" (Guène, 2007, s. 112). Bu söylem, göçün çift yönlü bir süreç olduğunu ve göçerlerin ne geldikleri ne de yaşadıkları ülkeye bütünüyle iye olmadıklarını, kimliklerin parçalandığını açıkça ortaya koyar. "Annem buraya geldiğinde her şeyin daha iyi olacağını sanıyordu. Ama yıllar geçti, biz hâlâ aynı yerdeyiz. Babam bile dayanamadı, Fas'a döndü" (Guène, 2007, s. 45). "Babam Fas'a döndü ama orada da mutlu olmadı. Annem 'O artık ne buraya ne de oraya ait' diyor. Belki biz de öyleyiz" (Guène, 2007, s. 78). "Ne Fas'ı bilirim ne de Fransa bana aitmiş gibi gelir. Biz hep bir yerlere ait olmaya çalışıyoruz ama hiçbir yere sığamıyoruz" (Guène, 2007, s. 92). Bu anlatımlar, göçerlerin

¹Caisse d'allocations familiales - Fransız toplumsal yardımlaşma fonu

yerleşik toplumda kabul göremediği gibi, geldikleri ülkeye dönüşlerinde de uyumsuzluk yaşadıklarını ve bu durumun kuşaklar boyunca süren bir kimlik bunalımına dönüştüğünü gösterir.

Roman, göçerlerin uğradığı yapısal eşitsizlikleri, sınıfsal dışlanmayı ve ekinse çatışmayı tarihsel ve toplumsal ve artırimsal bağlamda ele alır. Anlatı, göçün yalnızca coğrafi bir yer değiştirme değil, aynı zamanda süreklilik gösteren bir kimlik ve iyelik savaşımı olduğunu vurgular. Doria'nın deneyimi, bu döngüsel göç olgusunun bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı kırılmaları görünür kılar. Guène, bu ağır gerçekliği gülmeceli ve genç bir anlatı sesiyle aktararak hem eleştirisini keskinleştirir hem de okuyucuyu duyarlılıkla yüzleştirir.

Sonuç Yerine

Guène'nin *Kiffe Kiffe Demain* adlı anlatısı, çatışma ve ekinsizleşme yöntembilimi çerçevesinde, Fransa'da yaşayan göçer gençlerin kimlik, toplumsal dışlanma ve dilsel direniş süreçlerini çok boyutlu olarak ele almaktadır. Bu çalışma, Guène'nin romanı üzerinden, göçer kimliklerinin nasıl yeniden kurulmaya çalışıldığını ve bu sürecin toplumsal yapı ile etkileşimini incelerken, toplumsal cinsiyet ve sınıf gibi öğelerin etkisini de gözler önüne sermektedir. Çatışma ve ekinsizleşme yaklaşımı, bireylerin ve toplulukların karşılaştıkları toplumsal zorlukları, çok boyutlu bir yapı içinde çözümleme olanağı sunar; Böylelikle göç etmenin yalnızca coğrafi bir devinim değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümler ve çatışmalar bütünü olduğunu gösterir.

Doria'nın yaşadığı deneyimler hem bireysel hem de toplumsal bir kimlik savaşımı olarak ortaya çıkar. Anlatı, Doria'nın yaşamı üzerinden kimlik, cinsiyet ve sınıf çatışmalarını ele alarak, göçer gençliğin karşılaştığı karmaşık yapısal eşitsizlikleri gözler önüne serer. Doria'nın dili, özellikle Verlan ve çokdilliliğin kullanımı, bu topluluğun ekinse kimliğini koruma ve yasallaştırma çabasını yansıtır. Bu dilsel tutumlar, yalnızca günlük iletişim için bir araç olmanın ötesine geçerek, toplumsal adaletsizliğe karşı bir direniş biçimi durumuna gelir.

Guène'nin kullanmış olduğu gülmeceli biçem, Doria gibi kişilerin yaşadığı zorlukları toplumsal bir bağlamda daha anlaşılır kılar. Bu gülmece, sıkışmış durumlarının anlatımı olarak bir yumuşatma görevi üstlenirken, aynı zamanda dizgesel sorunlara ilişkin de eleştiriye derinleştirir. Doria'nın gözlemleri, Fransa'daki genç göçerlerin deneyimlerini değerlendirirken, kendi kimliklerini savunma ve alt sınıfların sesi olma çabasını dizgesel bir biçimde açığa çıkarır.

Roman, yalnızca bir bireysel anlatı değil, aynı zamanda Fransız yazınında göçer kimliklerinin ve toplumsal dışlanmanın çok boyutlu yapılarının görünür kılındığı bir romandır. Guène'nin yapıtı, güç ilişkilerini ve toplumsal yapıların karmaşık etkileşimlerini anlamak için önemli bir kaynak sunmakta, öteki olmanın dile getirilmesi ve direniş ekinlerinin temsili açısından da çağdaş bir başvuru metni olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, *Kiffe Kiffe Demain*, biçimsel ve izleksel düzlemde çağdaş Frankofon göçer yazınının dönüşümünü temsil eden anahtar bir metin olarak değerlendirilebilir. Bu anlatı, göçer kökenli gençlerin dil, kimlik ve iyelik bağlamındaki deneyimlerini yalnızca betimlemekle kalmaz; aynı zamanda bu deneyimlerin yazınsal, siyasal ve ekinse temsiline ilişkin güçlü bir eleştirel eşlem sunar. Guène'nin anlatısı, çatışma ve ekin(siz)leşme yöntembilimi bağlamında Fransız yazın düzleminde toplumsal dışlanmaya uğramış göçer gençliğin sesi olma savını gerçekleştiren, toplumsal söylemle yazınsal biçemin kesişiminde üretilmiş direngen ve etken bir metin olarak konumlanır.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Yazar Katkısı	Çalışma Konsepti/Tasarım- A.T., Y.T.; Veri Toplama- A.T., Y.T.; Veri Analizi/Yorumlama- A.T., Y.T.; Yazı Taslağı- A.T., Y.T.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- B A.T., Y.T.; Son Onay ve Sorumluluk- A.T., Y.T.
Çıkar Çatışması	Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Peer Review	Externally peer-reviewed.
Author Contributions	Conception/Design of Study- A.T., Y.T.; Data Acquisition- A.T., Y.T.; Data Analysis/Interpretation- A.T., Y.T.; Drafting Manuscript- A.T., Y.T.; Critical Revision of Manuscript- A.T., Y.T.; Final Approval and Accountability- A.T., Y.T.
Conflict of Interest	The authors have no conflict of interest to declare.
Grant Support	The authors declared that this study has received no financial support.
Yazar Bilgileri	Ali Tilbe (Prof. Dr.)
Author Details	¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye 0000-0003-4634-8822
	Yusuf Topaloğlu (Doç. Dr.)
	² İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye 0000-0003-2832-6902 yusuf.topaloglu@iuc.edu.tr

Kaynakça | References

- Ahonen, M. (2016). Redefining stereotypes: The banlieue and female experience in Faïza Guène's *Kiffe Kiffe Demain*. *French Cultural Studies*, 27(1), 25–36. <https://doi.org/10.1177/0957155815616587>
- Akintayo, O. T., Atobatele, F. A., & Mouboua, P. D. (2024). The dynamics of language shifts in migrant communities: Implications for social integration and cultural preservation. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*, 6(5), 134–150. <https://doi.org/10.51594/ijarss.v6i5.1106>
- Andjani, R. J., & Rusdiarti, S. R. (2019). *Représentation des femmes maghrébines dans le roman Kiffe Kiffe Demain*. <https://doi.org/10.29037/DIGITALPRESS.43310>
- Aronsson, M. (2012). Trahison, hypocrisie et violence – la représentation de la masculinité musulmane dans *Kiffe Kiffe Demain* de Faïza Guène. *Moderna Språk*, 106(2), 17–30.
- Ayad, A. (2021). La diversité linguistique et culturelle dans les chaines de télévision algériennes, un facteur de dialogue interculturel. *Revue Ma'ālim*, 50(7), 218–228. <https://doi.org/018-000-050-50733.01/5555>
- Baya, M. (2023). The Muslim Diaspora Giggles Back: A touch of humour in Notre-Dame and the Vatican's shadow. *Caietele Echinox*, 45, 101–114. <https://doi.org/10.24193/cechinox.2023.45.06>
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 3, 615–631.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>
- Cello, S. (2011). Au-delà du roman beur: La littérature de banlieue. *Quaderni di Palazzo Serra*, 21, 189–211. Erişim adresi: https://www.academia.edu/15716537/Au-del%C3%A0_du_roman_beur_la_litt%C3%A9rature_de_banlieue
- Debov, V. (2015). *Glossaire du verlan dans le rap français*. Paris: L'harmattan.
- Dinar, G. (2025). *Toplumeleştirel Bir Okuma Leila Slimani'nin Başkalarının Ülkesi Roman Üçlemesi* (1. basım). Günce Yayınları.
- Dinar, G., & İşler, E. (2023). Marc Levy'nin "Birbirimize Söyleyemediğimiz Onca Şey" Adlı Anlatıda Zamansal Göstergeler. *Pamukkale Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54(1), 147–163.
- Er, A. (2015). İtici ve çekici faktörler bağlamında iç göç: Gaye Hiçyılmaz'dan Fırtınaya Karşı. *Göç Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, sf. 43 – 58.
- Er, A. (2025). Bir Uyum ve Başarı Modeli Örneği: Nasıl Bir Beurgeoise Oldum. *Folklor/Edebiyat*, 31(121), 245–258. <https://doi.org/10.22559/folklor.2770>

- Goudailler, J.-P. (2002). *Comment tu tchatches !: Dictionnaire du français contemporain des cités*. Maisonneuve et Larose.
- Guène, F. (2007). *Kiffe kiffe demain*. Le Livre de Poche Jeunesse.
- Hargreaves, A. G. (2014a). De la littérature « beur » à la littérature de « banlieue » : des écrivains en quête de reconnaissance. *Africultures*, 97(1), 144-149. <https://doi.org/10.3917/afcul.097.0144>.
- Hargreaves, A. G. (2014b). *Multi-Ethnic France: Immigration, politics, culture and society* (2nd ed.). Routledge.
- Horvath, C. (2022). Female Filiations as a Locus of Politicization in Faïza Guène's œuvre: An Intersectionalist Reading of *Kiffe kiffe demain* and *La Discrétion*. *Romance Studies*, 40(3-4), 233-252. <https://doi.org/10.1080/02639904.2022.2133464>
- Jenks, C. (2007). *Altkültür: Toplumsalın parçalanışı* (N. Demirkol, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eser 2005'te yayımlandı).
- Kaya Tilbe, F., & Tilbe, A. (2023). Fransa'daki Afrikalı Göçmenlerde Sosyal Dışlanma ve Göçmen Hareketi: Athena Filmi Bağlamında Bir İnceleme. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 885-899. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1345119>
- Kennedy, L. (2023). Metrolingualism in Faïza Guène's *Kiffe Kiffe Demain*. *The Irish Journal of French Studies*, 23(1), 40-54. <https://doi.org/10.7173/164913323838767856>
- Lievois, K., Noureddine, N. N., & Kloots, H. (2018). Le lexique des jeunes des cités dans *Kiffe Kiffe Demain*: Choix traductifs en arabe, espagnol et néerlandais. *Meta: Journal des traducteurs*, 63(1), 26-44. <https://doi.org/10.7202/1062547AR>
- Mathieu, P. (2008). *La double tradition de l'argot: Vocabulaire des marges et patrimoine*. Éditions : L'Harmattan.
- Medda-Windischer, R., & Carlà, A. (2022). At the intersection of language, conflict, and security. *Language Problems and Language Planning*, 46(2), 101-123. <https://doi.org/10.1075/lplp.00087.med>
- Mehta, B. J. (2010). Negotiating Arab-Muslim identity, contested citizenship, and gender ideologies in the Parisian housing projects: Faïza Guène's *Kiffe Kiffe Demain*. *Research in African Literatures*, 41(2), 173-190. <https://doi.org/10.2979/RAL.2010.41.2.173>
- Nuristani, S., Dadman, E., & Stanikzai, S. M. (2024). Constructing ethnolinguistic identities: A critical examination of language and power dynamics in diasporic communities. *Journal Corner of Education, Linguistics, and Literature*, 4(2), 59-75. <https://doi.org/10.54012/jcell.v4i2.339>
- Pennycook, A., & Otsuji, E. (2015). *Metrolingualism: Language in the City* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315724225>
- Podhorná-Polická, A. (2006). Les aspects stylistiques de la verlanisation (Stylistic aspects of "verlanisation"). In *Dialogue des cultures: interprétation, traduction*. Praha: Ústav translatologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2006, p. 37-62. ISBN 80-7308-147-4.
- Rabia Halil, A. (2021). The Relations Between Algeria and France in the Shadow of Colonial Legacy: A New Page Possible? *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bader/issue/67183/996170>
- Rasmussen, S. J. (2023). Transformations and navigations of ethnoreligious and cultural identity and belonging among Kabyle immigrant converts to Christianity in France. *Journal of Anthropological Research*, 79(4), 483-504. <https://doi.org/10.1086/723081>
- Reynolds, F. V. (2023). Minority identities amidst an oppressive universalism: The role of the podcast *Kiffe ta race* in France. *CFC Intersections*, 2023(3), 34-50. <https://doi.org/10.3828/cfci.2023.3>
- Roman, G. (2024). Ethnolinguistic Inclusion of Migrant Students in Europe: A Comprehensive Literature Review. In I. Barreto & G. Roman Etxebarrieta (Eds.), *Transformative Intercultural Global Education* (pp. 317-332). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-2057-0.ch018>
- Seblini, N. (2019). Game of hypocrites: Beurs break silence in Faïza Guène's *Kiffe Kiffe Demain*. *French Cultural Studies*, 30(4), 338-352. <https://doi.org/10.1177/0957155819861039>
- Shiholo, M. (2024). Language ideologies and identity construction in immigrant communities. *European Journal of Linguistics*, 4(1), 70-89. <https://doi.org/10.47941/ejl.2045>
- Sirkeci, İ. (2009). Transnational mobility and conflict. *Migration Letters*, 6(1), 3-14. <https://doi.org/10.33182/ml.v6i1.82>
- Sirkeci, İ. (2012). Transnasyonal mobilite ve çatışma. *Migration Letters*, 9(4), 353-363.
- Sirkeci, İ., & Göktuna Yaylacı, F. (2019). Küresel hareketlilik çağında göç kuramları ve temel kavramlar. In İ. Sirkeci (Ed.), *Kuramsal ve uygulama boyutları ile Türkiye'de sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle toplumsal hizmetler* (pp. 15-39). Transnational Press London.
- Sourdot, M. (2009). Mots d'ados et mise en style: *Kiffe Kiffe Demain* de Faïza Guène. *Adolescence*, 70, 895-909. <https://doi.org/10.3917/ADO.070.0895>
- Stankiewicz, W. (2022). Integracja emigrantów muzulmańskich ze społeczeństwem przyjmującym na przykładzie Francji. *Sprawy Narodowościowe*, 2022(54), 1-14. <https://doi.org/10.11649/sn.2010.008>
- Tilbe, A. (2021). Göç(er) anlatısı incelemelerinde çatışma ve kültür(süz)leşme yöntemliliği. In A. Tilbe & M. C. Atalay (Eds.), *Göç ve Sanat Okumaları-I* (pp. 9-32). Transnational Press London.
- Tilbe, A., & Civelek, K. (2018). Çatışma ve göç kültürü modeli bağlamında göç anlatısı okuması: Yüksel Pazarkaya'nın Savrulanlar'ı. *Göç Dergisi*, 5(1), 77-106.

- Tilbe, A., & Tilbe, F. (2019). Zülfü Livaneli'nin Bir Kedi, Bir Adam, Bir Ölüm adlı göç anlatısı: Çatışma ve kültür(süz)leşme yaklaşımı. In T. B. A. Tilbe (Ed.), *Göç, Kültür ve Yazın* (pp. 119–154). Transnational Press London.
- Tilbe, A., & Topaloğlu, Y. (2020). Beur yazını ve Verlan dili: Fransa'daki Kuzey Afrika göç(er) söylemi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 5(2), 329–350.
- Tilbe, A., & Topaloğlu, Y. (2023). Azouz Begag'ın *Şabalı Çocuk* (*Le Gone du Chaâba*) adlı göç anlatıda dilsel-anlatısal yapı ve izleksele çözümleme. *Söylem: Journal of Philology*, 8(3), 928–950.
- Tilbe, A., & Topaloğlu, Y. (2024). Mehdi Charef'in Beur anlatısı *Le Thé au Harem d'Archi Ahmed*'de göç ve uyum: Çatışma ve kültür(süz)leşme yöntembilimi okuması. *Kafkas Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34, 577–620. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1586614>
- Toprak, T. (2017). *Avrupa Birliği göç politikaları bağlamında Türkiye'nin göç politikası* [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Açık Arşiv. <https://hdl.handle.net/11468/3332>
- Ulrika, M. (2021). Migration Trends and Drivers: A Review Analysis in Respect of International Policies Effects. <https://www.econbiz.de/Record/migration-trends-and-drivers-a-review-analysis-in-respect-of-international-policies-effects-ulrika-maude/10013238161>
- Valdman, A. (2000). L'évolution du lexique dans les créoles à base lexicale française. *L'Information Grammaticale*, (85), 53–60, https://www.persee.fr/issue/igram_0222-9838_2000_num_85_1
- Wis, J. (1997). Le verlan: mutation lexicale ou phénomène de société? *Langue française*, 116, 112–121. <https://doi.org/10.3406/lfr.1997.6342>